Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ, ҚАМАРИЙ, 1413 ЙИЛ, САФАР, 14-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, АСАД, 23-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган | 1992 ЙИЛ 14 АВГУСТ, ЖУМА, 157-СОН • 408 • | НАРХИ: сотувда 2 сўм.

МУСТАҚИЛЛИК • ТИНЧЛИК • ҲАМКОРЛИК
ЎЗБЕКИСТОН 1992 1 сентябрь

ЎЗБЕГИМ, ЭНДИ СЕН АНГЛА ЎЗЛИГИНГ, БОРЛИГИНГ ДУНЁГА АЙЛАГИН АЁН!

• Бугун Покистон Республикаси Мустақиллиги куни

ЮЗМА-ЮЗ

Мустақил Ўзбекистонимизнинг Шарқ мамлакатлари билан алоқалари тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Эҳтимол, бунинг сабабини тарихий қондошлик ришталаридан, дин, маданият, урф ва одатларимизнинг ўхшашлиги, ҳатто бирлигидан ахтариш керакдир. Эндиликда бу қонуний жараён оқими шиддатли тус олмоқда. Бош министр Муҳаммад Навоз Шариф раҳбарлигидаги Покистон Ислом Республикасининг расмий делегацияси Тошкентда қабул қилинганига бир ой ҳам бўлгани йўқ. Ўша пайтда имзоланган шартномаларнинг натижаси ўлароқ, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов расмий давлат ташрифи билан Исломободга жўнади.

Давр ўлчови билан чамалаганда, йўл унчалик узоқ эмас. Икки ярим соатдан сўнг Президент самолёти дўст мамлакат пойтахтига қўнади. Уни Покистон Ислом Республикаси Президенти Ғулом Исҳоқ Хон ва Бош вазир Муҳаммад Навоз Шариф қарши оладилар. Самимий кўришишлар. Покистон тупроғига қадам ранжида қилган юксак меҳмон шарафига фахрий қоровуллар саф тортади, аэропортдан Айвони Садр саройи томон йўл олган автомашиналар кортежини Исломобод аҳли қизғин қутлайдилар.

Ташриф даврининг ҳар бир дақиқаси ҳисобга олинган. Ҳадемай Покистон Бош вазири билан расмий суҳбатлар бошланади, ҳар иккала томон учун муҳим бўлган қатор ҳужжатлар имзоланади. Ташрифнинг биринчи куни, яъни саройда Ўзбекистон Президенти ва Покистон Президенти ўртасида ишончли суҳбат бўлиб ўтгандан сўнг Ислом Каримов Ғулом Исҳоқ Хонга ўз миннатдорчилигини билдирди. Сўнгра Ислом Каримов шарафига расмий қабул ўтказилди, унда Президентлар нутқ сўзлашди.

Президент раҳбарлигида делегациямизнинг ташрифи покистонликларнинг катта байрамига, қайсиким, улар ҳар йили 14 августда нишонлайдиган Покистон Ислом Республикасининг Мустақиллик кунига тўғри келди. Шу куни Ўзбекистон меҳмонлари Покистон пойтахтининг Парламент майдонидаги жуда катта байрам тантаналарида қатнашадилар. Сал кечроқ Ўзбекистон ва Афғонистон Президентлари ҳамда Покистон Бош вазирининг учёқлама учрашуви ўтказилиши мўлжалланган.

Шунингдек, расмий давлат ташрифи дастуридан Ислом Каримов икки мамлакат дўстлиги рамзи сифатида кўчат ўтқазиши лозим бўлган Миллий боғга бориш, Корачи шаҳри ва Покистон давлати асосчиси мавзолейида бўлиш, Корачи порти акваторийсини кўриш, давлат ва жамоат арбоблари билан учрашувлар ўтказиш, бундан ташқари Ўзбекистон Республикаси билан ҳамкорликни кенгайтиришга уринаётган тадбиркор инсонлар билан суҳбатлашиш каби тадбирлар ўрин олган.

Бу ташриф Покистон жамоатчилиги диққат марказида бўлади, маҳаллий матбуот уни кенг ёритиш ниятида. Бу учрашувларнинг аҳамиятини икки мустақил мамлакатнинг бир-бирлари томон, яъни юзма юз ташлаган биринчи ва залворли қадамлари орқали янада чуқурроқ ҳис этишимиз аниқ.

МЕҲМОН КЕЛОЛМАГАН ВА КЕЛГАН КУН

Ўзингизни озгина бўлсада мустақил ва эркин сезганингиз қандай яхши дейлик, қаерга, кимникига бормоқчи бўлсангиз — бора олсангиз. Кимни, қачон меҳмонга таклиф этмоқчи бўлсангиз — эта олсангиз. Буни кўриб биров шивир-шивир қилмаса, «э, бу ўзбек нега анови билан оғиз-бурун ўпишяпти» деб таҳликага тушмаса, ён-верингиздаги кўзга кўринмас мурватларни бураб, оёқ-қўлингизни боғлаб ташламаса, ташлай олмаса, қандай яхши!..

Эсласам, ишонгим келмайди... Тавбалар қиламан. Ахир, бундан бор-йўғи бир ярим-икки йил бурун бўлган эди-ку ўша воқеа. Москвадан Ёшлар ташкилотлари қўмитасига қўнғироқ бўлди. Ўрисча талаффузи бузуқроқ ажнабий йигит илтимос қилди: бир гуруҳ покистонлик ёшлар Ўзбекистонни зиёрат қилмоқ ниятида чиққан эдик. Қабул қила оласизларми?..

Биз, ходимлар қувондик, албатта: қандай яхши!.. Одатда бундай тадбирлар жуда тез ва ижобий ҳал этиларди: «марҳамат, бош устига!» Дейлик, Ангола, Австралия ёки собиқ ГДРдан келган тенгдошларимиз ана шундай илиқ кутиб олинган. «Хушҳаво масканлар»дан жой ҳозирланиб, сархил ноз-неъматлар дастурхонга тортилган. Дабдабали машиналар, серғайрат ва хушбичим йигит-қизлар кечаю кундуз уларнинг хизматида бўлган. Меҳмоннавозлигимизга ҳатто узоқ Африкадан келган хабашлар ҳам таҳсин ўқишган эди.

Аммо бу гал бошқача бўлди. Гуё тўсатдан зилзила юз бердию ҳамманинг нафаси ичига тушиб кетди. Шивир-шивир, тинимсиз қўнғироқлар бошланди. Масъулларнинг боши қотди. Йўқ дейиш ноқулай, хўп дейиш эса... «Бу гап Москванинг қулоғига етса, нима бўлади?..»

Ўйландилар, қайта-қайта маслаҳатлашдилар, хуллас, учинчи ёки тўртинчи куни покистонликларга жавоб бўлди: қабул қила олмаймиз, фалон юмуш билан бандмиз, узр...

Покистонлик ёшлар бу гапга чиппа-чин ишониб қайтиб кетган бўлсалар ажаб эмас. Лекин биз бу раддиянинг замирида нималар ётганини сезган эдик. Яъни, меҳмонлар покистонлик... Покистон эса Ислом Республикаси, унинг фуқаролари билан мулоқотда бўлсак, мафкурамизга, дунёқарашимизга путур етиши мумкин. Боз устига, ўзбек ёшлари ҳам мустақиллик, ҳуррият, имон-эътиқод эркинлиги каби эпкинлардан энтикиб қолишса-чи?..

Ёдингиздадир, кечагина мутбуот хабар берди: Покистон Ислом Республикасининг бош вазири жаноб Муҳаммад Навоз Шариф Тошкентга... Ишонинг, у киши ростдан ҳам Тошкентга келди. Тантанали суратда кутиб олинди. Талай учрашувлар, суҳбатлар, сайру томошалар, зиёфатлар бўлди. Қувондик: қандай яхши!.. Ахир, жондек қўшнимиз, қолаверса, биродаримиз истиқлолимизни қутлаб келади-ю, қувонмаймизми! Лекин бу кимларгадир алам ҳам қилди. Сездик, ўша чанг босган пластинканинг қитирлаб айланишидан: «Ўзбекистоннинг Покистон билан яқинлашуви унинг ислом фундаментализми таъсирига...» Хуллас, ўзингиз билган гап. Бундай «қуюнчакликлар»га ўрис арoғига ўргангандек ўрганиб ҳам қолдик, тўғрими? Бугунги ваҳиманинг номи — ислом фундаментализми. Илгари Америқо империализми эди.

Тарих саҳнасининг қалин пардалари ортига ўтиб бораётган қайта қуришнинг бизга берган энг катта сабоқларидан бири шуки, «Изм»ларга унча ишонмай қўйдик.

Дунёни ўз кўзимиз билан кўргимиз, яхши-ёмонни ўзбеклигимиз билан фарқлагимиз келяпти: қандай яхши!..

Энди ҳаммага тенг қарашимиз лозим. Австралия даштларида кенгуру қувиб юрган овчими, истибдоддан халос бўлмоқ ниятида занжирларини шиқирлатаётган Африкалик занжими — америкалик миллионерми, кимлигидан қатъи назар, барча яхши ниятли кишиларга эшикларимиз очиқ.

Бугун Ўзбекистон аталмиш улкан мамлакатнинг олиймақом делегацияси Покистонга боряпти. Кечагина биз оддий фуқаролари билан салом-алик қилишдан чўчиган юрт аҳлини миллий байрам билан қутлагани боряпти! Қандай яхши!..

Англаяпсизми, замон қанчалар ўзгариб кетди! Бу дунёдан мустақиллик нималигини кўрмасдан, билмасдан, ҳис этмасдан ўтиб кетишимиз мумкин эди! Ҳали-ҳамон коммунизм қуришда давом этиб, ҳар тонг яратганга эмас, «улуғ оғамиз»га ҳамду санолар айтиб уйғонаверишимиз мумкин эди!..

Ўзингизни мустақил ва эркин ҳис қилишингиз қандай яхши!..

Қулман ОЧИЛ.
(ЎзА).

ДЕЛЕГАЦИЯ ЖЎНАБ КЕТДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВ БОШЧИЛИГИДАГИ РАСМИЙ ДЕЛЕГАЦИЯСИ 13 АВГУСТ КУНИ ТОШКЕНТДАН ИСЛОМОБОДГА ЖЎНАБ КЕТДИ.

Покистон Ислом Республикасига уч кунлик ташриф чоғида телекоммуникациялар, энергетика, ирригация ва сув хўжалиги, транспорт алоқалари соҳасида ҳамкорлик қилишга, шунингдек сармоя солишни рағбатлантиришга ва ҳимоя қилишга доир ўзаро манфаатли битимларнинг имзоланиши кўзда тутилмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Исломободга жўнаб кетиш олдидан Миллий ахборот агентлиги мухбирининг саволларига жавоб қайтариб, Покистон Ислом Республикасига ушбу ташрифнинг муҳимлигини таъкидлади. Мустақил Ўзбекистон Афғонистон, Покистон, Ўрта Осиё республикаларини ўз ичига олган катта минтақада мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликни вужудга келтириш учун қатъий ҳаракат қилаётганлиги айтилди.

Шу сабабли Тожикистондаги воқеаларни мазкур минтақада, биринчи навбатда Афғонистонда юз бераётган жараёнлардан ажралган ҳолда баҳолаш, тинчлик ўрнатишга Ўзбекистон ўз ҳиссасини қўшмоғи лозим. У қўшнилар билан муносабатларини тенг ҳуқуқлилик, ўзаро манфаатдорлик асосида қуришга тайёрдир. Ҳозирги пайтда дунёдаги вазият шундайки, ҳеч қандай мамлакат бир ўзи олға томон ҳаракат қила олмайди. Бинобарин, бу хусусда иқтисодий ҳамкорлик масалалари биринчи ўринга чиқмоқда. Биргаликдаги саъй-ҳаракатлар билан алоқаларни ривожлантириш, автомобил йўллари қуриш зарур. Шу йўл орқали юкларни Ҳинд океани соҳилида жойлашган бандаргоҳларга тезда етказиш мумкин бўлади. Алоқаларни ривожлантириш ва йўллар қуриш учун эса тинчлик ва барқарорлик зарур.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган, Хельсинки битимини имзолаган мустақил Ўзбекистон минтақадаги вазиятни меъёрий изга солиш учун бутун кучини сарфлайди. Шу муносабат билан ҳозир Покистон Ислом Республикасига ташриф алоҳида аҳамиятга эга бўлмоқда.

Аэропортда И. А. Каримов ва унга ҳамроҳлик қилаётган кишиларни республика Бош вазири А. Муталов, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат котиби Р. Р. Ражабов, Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Тошкент шаҳрининг ҳокими А. И. Фозилбеков кузатиб қолдилар. Кузатиб қолувчилар орасида Покистон Ислом Республикасининг Тошкентдаги муваққат ишлар вазили Заҳир Жонжуа бор эди.

(ЎзА).

(Покистон Республикаси Мустақиллик кунига бағишланган материаллар давомини 2-бетда ўқийсиз).

ЎЗБЕКИСТОН Ватаним маним

«ХАЛҚ СЎЗИ» МУХБИРЛАРИ ХАБАР БЕРАДИЛАР

ТУЯ ЖУНИДАН ЖЕМПЕР

● Сиёсий сафсатабозликлар кишиларнинг меъдасига тегиб бўлди.

Энди Ўзбекистон Халқ демократик партияси Конимех район кенгаши сиёсатини амалий ишда кўрсатишга аҳд қилди. Яқинда бу район кенгаши ҳузурида «Ўрнак» деб номланувчи кичик корхона иш бошлади. Айни пайтда кичик корхона туя жунидан жемперлар ишлаб чиқара бошлади. Ҳозирча кичик-корхонанинг маҳсулотларига эътибор катта. Хуллас, ХДП район кенгаши ўз мақсадларини ишда ҳам кўрсатиш йўлини топибдими, омадини берсин.

30 МИНГ КИМНИКИ БЎЛАРКИН?

● Урганч шаҳрининг бош майдонида пролетариат доҳийси В. И. Ленин ҳайкали узоқ йиллар савлат тўкиб турди. Собиқ Иттифоқдаги энг яхши ҳайкалтарошлар қўлида сайқал топган басавлат ёдгорлик яқинда бошқа жойга кўчирилди.

Бош майдонни тубдан таъмирлаш бошлаб юборилганига қарамай, унинг бўлғуси қиёфаси, рамзий безаклари номаълум. Унинг янги турқи-тароватини вилоят ҳокими маҳкамаси эълон қилган танлов якунлари белгилайди.

Танлов ишқибозларини шошилишга даъват этамиз. Бош майдонни ободонлаштириш, номини белгилаш ва таъмирлаш вазифалари акс эттирилган таклифлар ва лойиҳа-ҳаражат ҳужжатлари 25 августгача қабул қилинади. Ғолибларни 30, 20, ва 10 минг сўмлик мукофотлар кутмоқда.

МУҲАНДИСЛАР ИШГА МУҲТОЖ

● Бозор иқтисодиёти амал қилиши билан баъзи корхоналарда ишчи ўринлари қисқариши мумкинлиги ҳақида илгаридан кўп гапириб келинганди. Лекин айнан қайси тоифа ходимлари бундан кўпроқ жабр кўриши номаълум эди. Аҳолини иш билан таъминлаш Самарқанд шаҳар маркази хизматчилари яқинда бу масалага аниқлик киритишди.

Маълум бўлишича, ҳозир шаҳар меҳнат биржаларида рўйхатдан ўтганларнинг учдан бир қисмини олий маълумотли муҳандислар ташкил қилишар экан. Шуниси қизиқки, уларнинг кўпчилиги қурувчи-муҳандислардир. Кейинги ўринни технологлар эгаллашган. Ишга муҳтож ўқитувчилар орасида эса риёзиёт фани муаллимлари биринчиликни қўлдан беришмаётир.

Яқинда меҳнат биржасидан иш ахтараётган уч-тўрт нафар ўт ўчирувчи ва ҳатто бир рассом ҳам рўйхатдан ўтди.

ЮҚОРИДА НИМА ГАП?

● Навоий шаҳар ҳокимининг фармойиши билан ҳокимият қошида ахборот ва таҳлил бюроси ташкил этилди. Таҳлил бюросининг ўзи 7 гуруҳга бўлинди.

Бу гуруҳга шаҳар ҳокими, унинг ўринбосарлари, шаҳар милиция, суд, прокуратура идораларининг бошлиқлари, маданият, маориф, савдо, маиший хизмат соҳаларининг мутасадди вакиллари аъзо бўлиб киришган.

Гуруҳ аъзолари ҳар ойда бир марта шаҳар корхоналарида бўлишади. Уларнинг кайфиятини ўрганади. Шаҳар ҳокимлигининг режалари билан аҳолини воқиф қилади. Учрашувда тушган саволлар, таклифлар ҳокимликда муҳокама қилинади.

Ўйлаймизки, яқин орада шаҳар аҳолиси ўртасида «Юқорида нима гап?» деган саволга ҳожат қолмайди.

ЎЗБЕКИСТОН ПАРЛАМЕНТ АЪЗОЛАРИ—ҲИНДИСТОНДА

Деҳлидан олинган хабарларга қараганда, Ҳиндистонга ташриф буюрган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев бошчилигидаги Ўзбекистон Парламенти делегациясини 12 август куни Парламент раиси Шивраж Патил ва Парламент ишлари вазири Ғулом Наби Озод қабул қилдилар.

Ўзбекистонлик Парламент аъзолари делегациясининг ташрифи режаларида Ҳиндистон Парламенти депутатлари билан мунозаралар ўтказиш, мамлакат Президенти Шанкар Дайял Шарма ҳузурига бориш, Ҳиндистоннинг бошқа раҳбарлари билан учрашиш кўзда тутилган.

(ЎзА мухбири).

ТУЗАТИШ

Газетамизнинг 1992 йил 12 август сонида эълон қилинган «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 26-моддасидаги биринчи абзац қуйидагича тузатиб ўқилсин: «Қимматли қоғозлар, валюта, кўчмас мулк, интеллектуал мулк, ресурслар билан савдо операциялари бажариш биржа фаолияти қатнашчилари томонидан лицензиялар асосида амалга оширилади».

Газетамизнинг шу йил 13 август сонида эълон қилинган Ўзбекистон Республикаси «Деҳқон хўжалиги тўғрисида»ги қонунининг 3-моддаси 2-банди қуйидагича тузатиб ўқилсин: Илмий-тадқиқот муассасалари, ўқув юртлари ва ўзга қишлоқ хўжалик муассасаларига, қишлоқ ҳунар-техника билим юртлари ва умум-таълим мактабларига берилган, шунингдек саноат, транспорт ва ўзга корхоналар, (давоми матн бўйича ўқилади).

СОҒЛОМ КУЧЛАР БИРЛАШГАНДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ ЎНИНЧИ СЕССИЯСИ МАТЕРИАЛЛАРИНИ МУҲОКАМА ҚИЛИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 6 июлдаги «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўнинчи сессияси материалларини тушунтириш борасидаги ишларни ташкил этиш тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ Қорақалпоғистон Республикасида, Тошкент шаҳрида ва барча вилоятларда фаолларнинг йиғилишлари бўлиб ўтди. Бу йиғилишларда Олий Кенгаш ўнинчи сессиясининг якунлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг сессиядаги нутқидан келиб чиқадиган вазифалар, шунингдек «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сиёсий партиялар, жамоат ҳаракатлари ва уюшмаларига, Ўзбекистоннинг бутун аҳолисига Мурожаатномаси» муҳокама қилинди. Йиғилишларда вилоят ҳокимлари маъруза қилдилар. Муҳокама этилган масала Сирдарё, Қашқадарё ва айрим бошқа вилоятларда халқ хўжалиги ишининг биринчи ярим йиллик якунлари билан, Тошкент вилоятида эса вилоят Кенгашининг навбатдаги сессияси масалалари билан бирга қараб чиқилди. Фаоллар йиғилиши ишида жамоатчилик вакиллари кенг иштирок этдилар.

Республиканинг шаҳар ва ноҳияларида ҳам худди шундай йиғилишлар бўлиб ўтди. Биргина Тошкент вилоятида бўлган йиғилишларда 100 нафардан зиёд киши ўз фикр-мулоҳазаларини баён этди. Республика меҳнат жамоаларида ҳамда фуқароларнинг турар жойларида юқорида қайд этиб ўтилган материалларни муҳокама этиш асосан якунланди. Чунончи, Хоразм вилоятида сессия материалларини, Президент нутқини ҳамда сессияда қабул қилинган Олий Кенгаш Мурожаатномасини 346 меҳнат жамоасида ва аҳолининг турар жойларда ўтказилган 174 йиғилишда 69 минг нафардан зиёд киши муҳокама қилди.

Ўтказилган тадбирлар шуни кўрсатдики, жойларда меҳнаткашлар республика раҳбариятининг ички ва ташқи фаолиятини, Президентимизнинг Олий Кенгаш сессиясида ҳамда «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сиёсий партиялар, жамоат ҳаракатлари ва уюшмаларига, Ўзбекистоннинг бутун аҳолисига Мурожаатномаси»да баён этилган ижтимоий-сиёсий вазиятни ва иқтисодий аҳволни мустаҳкамлашга доир сиёсатнинг принципиал йўналишларини маъқулламоқдалар ва қўллаб-қувватламоқдалар. Нотиқлар аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш ҳамда ижтимоий-сиёсий вазиятни янада барқарорлаштириш борасида Ҳукумат томонидан қабул қилинаётган тадбирларнинг катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Бўлиб ўтган йиғилишлар Ўзбекистоннинг барча минтақаларида вазият умуман барқарор эканлигини, ўтиш даврининг қийинчиликларини одамлар тўғри тушунаётганликларини ҳам тасдиқлади. Уларда ўз хатти-ҳаракатлари билан Конституцияни ва қонунларни бузаётган, масъулиятсиз чақириқлари билан одамлар ўртасига нифоқ солишга ҳаракат қилаётганларга нисбатан энг кескин чоралар кўриш зарурлиги қайд этилди.

Йиғилишларда иштирок этганлар собиқ Иттифоқнинг кўпгина минтақаларида, шу жумладан қўшни Тожикистонда рўй бераётган воқеалардан, миллий ва диний замирда низо келиб чиқаётганлигидан чуқур ташвиш билдирдилар. Биродаркушлик фожиасига айланаётган бу воқеалар натижасида айбсиз кишилар қони тўкилганлиги, минглаб қочоқлар пайдо бўлганлиги таъкидланди.

Фаоллар йиғилишида айрим партиялар, жамоат ҳаракатлари ва уюшмаларининг фаолиятларини таҳлил этиш зарурлиги, уларнинг хатти-ҳаракатлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ва қонунларига, шунингдек ўз уставлари ва дастурларига нечоғли тўғри келишини текшириб кўриш зарурлиги ҳақида кўплаб таклифлар киритилди. Жамоат уюшмаларининг ишида қонундан четга чиқиш ҳоллари аниқланган тақдирда энг кескин чоралар кўриш, ҳатто уларнинг фаолиятини ман этиш тўғрисидаги талабномалар янгради.

(Давоми 2-бетда).

СОҒЛОМ КУЧЛАР БИРЛАШГАНДА

Бoши 1-бетда].

Фаоллар йиғилишининг қатнашчилари ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, таъминот ва қурилиш ташкилотлари ишига танқидий баҳо бердилар, айрим қонунлар ҳанузгача тўлиқ ишга тушмаганлигини таъкидладилар, иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш бўйича чора-тадбирлар кўриш зарурлиги ҳақида гапирдилар.

Халқ депутатларининг, Олий Кенгаш Котибияти, Вазирлар Маҳкамаси, вазирликлар ва идоралар аппаратлари ходимларининг қонун лойиҳаларини тайёрлаш, жойларда ва қўмиталарда уларнинг муҳокамасини ташкил этиш борасидаги ишлари, шунингдек ўнинчи сессияга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш давомида амалга оширилган бошқа ташкилий тадбирлар маъқулланиб, уларга юқори баҳо берилди.

Сессиялар, фаоллар ва фуқароларнинг турар жойлардаги йиғилишлари ниҳоясига етгач, уларнинг якунлари билан республика раҳбарияти, Олий Кенгаш Раёсати ва Вазирлар Маҳкамасининг аъзолари таништирилди. Барча асосли танқидий мулоҳазалар, илтимослар ва таклифлар умумлаштирилиб, қараб чиқиш учун республиканинг тегишли идораларига юборилди. Уларнинг ижросини Олий Кенгаш қўмиталари ва Котибияти назорат қилмоқда. Республика Президентининг нутқида, Олий Кенгашнинг Мурожаатномасида баён этилган дастурий кўрсатмаларни, сессиянинг бошқа қарорларини, уларни муҳокама қилиш давомида билдирилган таклифларни бажариш юзасидан жойларда аниқ чора-тадбирлар ишлаб чиқилди ва улар амалга оширилмоқда.

Шундай қилиб, Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. Каримов, Олий Кенгаш ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатнинг асосий йўналишлари Ўзбекистоннинг туб маънодаги мустақилликка эришиши учун барча соғлом кучларни бирлаштириш зарурлиги тўғрисидаги ғоя республиканинг барча аҳолисига ёйилди ва бу ғоя амалда барча томонидан қўллаб-қувватланди. Бу эса жойларда ва умуман Ўзбекистонда барқарор ижтимоий-сиёсий вазиятни сақлаб қолиш ҳамда янада мустаҳкамлашнинг муҳим омилидир.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Котибияти.

Ўзбекистон Ташқи ишлар Вазирлигининг хабарномаси

ИСТИҚЛОЛ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини истиқлол байроғи кўтарилган вақтдан, то шу йилнинг биринчи августига қадар 120 дан зиёд хорижий давлат эътироф этиб, уларнинг 45 таси билан элчихоналар даражасида дипломатия муносабатлари боғланди. Ҳозир Республикамизда 20 та хорижий давлатларнинг дипломатик ваколатхоналари рўйхатдан ўтган. Улар: ГФР, Исроил давлати, Ҳиндистон Республикаси, Эрон Ислом Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Россия Федерацияси, Италия, Англия, Белгия, Покистон Ислом Республикаси, АҚШ, Туркия Республикаси, Франция Республикаси, Испания, Чехословакия, Янги Зеландия, Швейцария, Австралия, Мексика ва Япония мамлакатларидир. Мазкур давлатларнинг сўнги олтитасининг ваколатхонаси Москвада бўлиб, уларнинг элчилари ўриндошлик асосларида Тошкентда ҳам фаолият олиб борадилар. Ҳозир Тошкентда ўнта хорижий давлатнинг элчихоналари ва Мўғилистоннинг Бош Консуллиги ишлаб турибди.

Ўзбекистон — Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Халқаро Валюта Жамғармаси, Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти, Европа Хавфсизлиги ва Ҳамкорлиги Кенгаши, Шимолий Атлантика Ҳамкорлиги Кенгаши, ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, Халқаро соғлиқни сақлаш ташкилоти ва Қўшилмаслик Ҳаракатининг аъзосидир.

Фақатгина июль ойида Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлигида Франция, Япония, Эрон, АҚШ, ГФР, МДҲ, Швейцария, Руминия, Туркия, Покистон ва бошқа мамлакатларнинг турли даражадаги ҳайъатлари ва БМТнинг қочоқлар масалалари бўйича Олий Комиссарнати ҳамда мазкур халқаро ҳамжамиятнинг Тараққиёт Дастури делегациялари қабул қилинди.

Тараққиёт Дастури ҳайъати бошлиғи жаноб Рейнхард Холмке ташрифи мақсади ҳақида сўзлаб: «Ўзбекистон Республикаси мустақиллик йўлига кириб, БМТга аъзо бўлганидан буён унинг халқаро майдондаги обрўси ортиб бормоқда ва унга нисбатан жаҳон жамоатчилигининг қизиқиши кучаймоқда. Ўзбекистон БМТ аъзоси ўлароқ, мазкур халқаро ташкилотга фаол қўшилиши учун кенг имкониятларга эга ва бу йўл билан у мамлакатга катта сармоя олиб келиши мумкин. Ушбу мақсадлар учун БМТ Ўзбекистонга қайтармаслик шарти билан 10,8 миллион америка доллари ажратди», — деди.

Ўтган июль ойида Европа Кенгашининг Бош Котибаси Катерин Лалюмьер хоним ва Туркия Ташқи ишлар вазири Ҳикмет Четин бошчилигида Кенгаш ҳайъати Ўзбекистонда бўлди. Ташриф дастури учун ажратилган вақт оз бўлишига қарамай, ҳайъат аъзолари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида, Республика Бош вазири ҳузурида, Ташқи ишлар вазирлигида қабул қилинди. Сафар ниҳоясида К. Лалюмьер хоним чет эллик ва маҳаллий журналистлар учун матбуот конференцияси ўтказди. Унда К. Лалюмьер хоним Тошкентда қисқа вақт бўлишига қарамай, Ўзбекистон Республикасидаги ижтимоий, сиёсий, маданий ҳаёт ҳақида бир мунча маълумотларга эга бўлганлигини мамнуният билан баён қилди. Аммо Франциянинг «Монд» газетаси мухбири Скотто Марселнинг эълон қилган хабарида ўзгачароқ маъно ётганлиги кишини ўйлантиради.

Дарҳақиқат, Ўзбекистон, К. Лалюмьер хоним айтиб ўтганидек ўз тараққиёт йўлига эга. Дипломатия муносабатлари тўғрисидаги 1961 йилги Вена конвенцияси асосларига кўра, ҳар бир миллат танлаган тараққиёт йўли ҳурмат қилиниши лозим.

Бу хусусдаги фикрни бир оз ривожлантириб, МДҲ мамлакатларининг баъзиларида чоп бўлувчи нашрларнинг Ўзбекистондаги ҳаётга мос келмайдиган «бадийҳа»лари ҳақида ҳам икки оғиз сўз айтса бўлади. Зеро, Республикадаги осойишталик, мамлакат аҳлининг тинч меҳнат билан бандлиги кимларгадир хуш келмаётгандай кўринади. Биродаркушлик урушлари, ўзаро жанжаллар давом этаётган мамлакатларда кимгадир «демократия» байроғи баланд кўтарилгандай туюлмоқда.

Зотан, июль ойида Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонига кўра, она диёримизнинг фавқулодда ва мухтор элчиси Россия Федерациясида иш бошлади. Дастлабки маълумотларга қараганда, у ердаги оммавий ахборот воситалари вакиллари Ўзбекистондаги ҳақиқий аҳволдан бир мунча йироқ эканликлари аён бўлмоқда. Аммо элчихонада бўлиб ўтган матбуот конференцияси бу масалага ёрқинлик киритди.

Шуни таъкидлаш лозимки, июль ойида Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигида 74 нафар чет эллик журналистлар қабул қилинди. Улар «Ви Экономик» (Франция), «Тайм» (АҚШ), «Сандей экспресс» (Буюк Британия) ва ОРФ (Австрия), Си-Эн-Эн (АҚШ) телекомпанияларининг вакилларидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 12 июндаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет давлатлар оммавий ахборот воситалари мухбирларининг фаолиятини тартибга солувчи Асосий Қоидаларни тасдиқлаш тўғрисидаги» қарорини бажара бориб, Ташқи ишлар вазирлигида чет эллик мухбирларга рухсатномалар бериш тадбирлари бошлаб юборилди. Ҳозирга қадар Франциянинг «Либерасьон», Туркиянинг «Заман», Россия Федерациясининг «Торговая газета» нашрлари ва «Интерфакс» ахборот агентлигининг мухбирлари рўйхатдан ўтдилар. Бу тадбир ҳали давом этади.

Чиндан ҳам, Ўзбекистон Республикаси ва унинг олий раҳбарияти мақоми халқаро майдонда дунё ҳамжамиятлари ва анжуманларида сезиларли даражада ортиб бормоқда. Шу йилнинг июль ойи бошида Финляндияда бўлиб ўтган «Хельсинки — 2» халқаро йиғинида Ўзбекистон Республикасига нисбатан кўрсатилган самимий муносабат бунга ёрқин мисолдир. Бу ҳақда бундан бир йил муқаддам хаёл қилиш даргумон эди.

Бинобарин, Республикамиз ҳудудига қадам қўйган расмий ва норасмий ҳайъат аъзолари бу ерда улкан ишлар бўлаётганининг гувоҳи бўлиб, ҳайрли ишлар қатори бир мунча жузъий саҳвлар ҳам борлигига дўстона шаклда ишора қилишлари ва ёрдам қўлларини узатишлари мақсадга мувофиқдир.

Ташқи ишлар вазирлиги янгича услуб, замон талабида малакали фаолият олиб бориш учун дастлабки дипломат кадрларини хорижий мамлакатларга юборган эди. Улар Туркия, Буюк Британия ва Ҳиндистонда ўқиб, муайян малакага эга бўлиб, ишга қайтдилар.

Шунингдек, республикамизнинг турли вазирликлари ва идоралари ўз вакилликларини чет элларга юбориб, шериклар билан тенглик асосида иш юритиш кўникмаларига эга бўлишга интилмоқдалар. Биргина июль ойида Ташқи ишлар вазирлиги орқали 1548 нафар киши дунёнинг 44 мамлакатига бориш учун виза олди. Бу шуни кўрсатадики, мустақиллик йўлига кирган Ўзбекистон Республикаси эртанги фаровон ҳаёт учун барча имкониятларни ишга солмоқда.

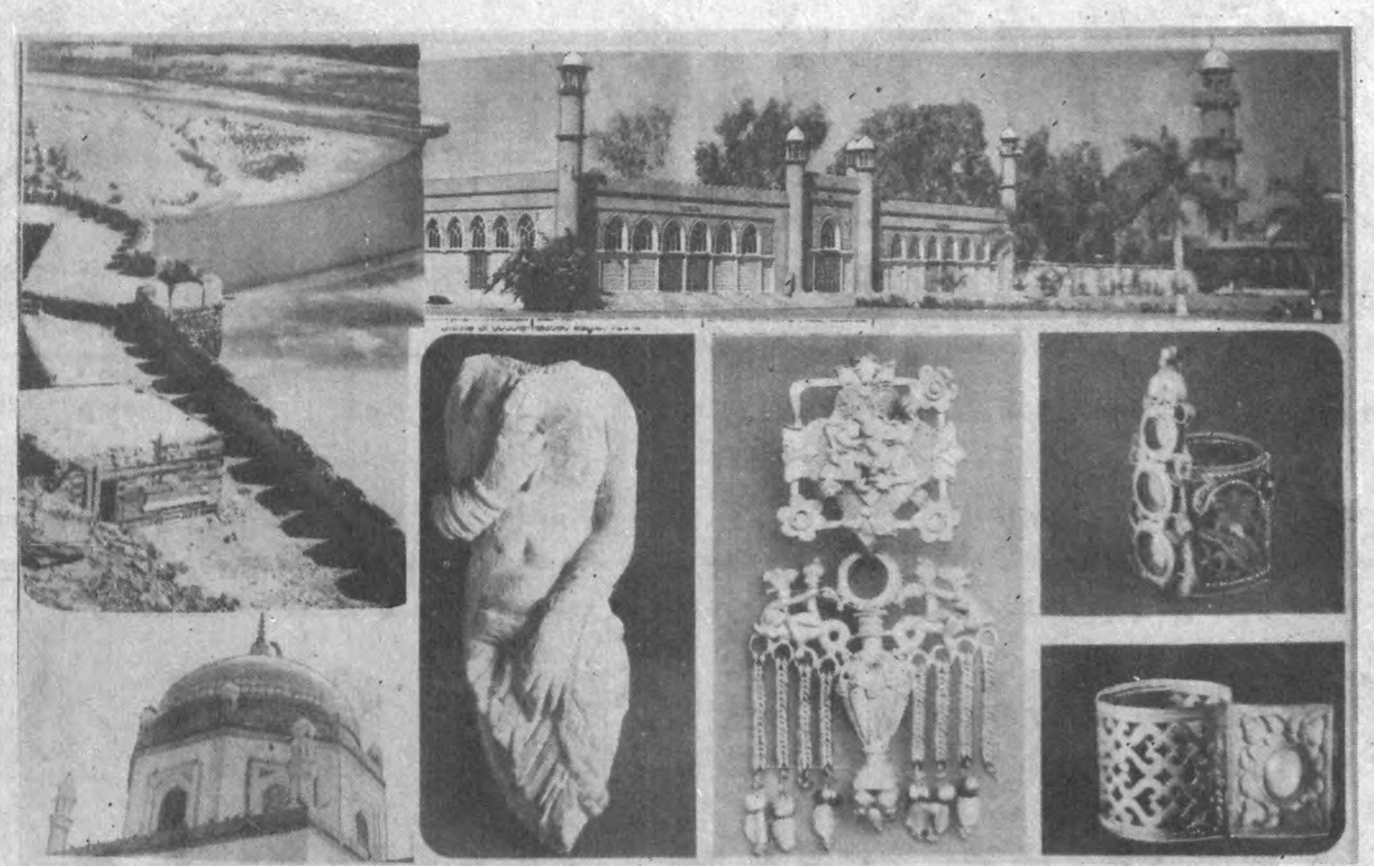

ЙИРОҚДАН-ДА ЙИРОҚ, СИРЛИ ВА ЖУМБОҚ ТУЮЛГАН МАМЛАКАТ

Журналист Анвар Жўрабоев Покистон Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан ушбу мамлакатда бир неча кун бўлди, мамлакат Бош вазири Муҳаммад Навоз Шариф билан мусоҳаба ўтказди (У муштарийларга ҳавола этилган).

Қуйида эса ана шу сафар таассуротлари билан танишасиз.

Бундан хиёл илгари «Покистон» деган сўзни иложи борича айтмасликка, айтганда эса нуқул салбий — бири иккинчисиданда даҳшатлироқ «ташбеҳ»ларга ўрардик. Покистонда эса нопок одамлар яшашади, деб уқтирарди. Чунки афғон «душманларини» ана шулар қанотига олишганди-да. Кейинчалик англадикки, биздаги «босмачилар» каби афғонистонлик «душманлар» ҳам миллий озодлик курашчилари экан. Аммо бу англашнинг илк қадамлари оғир кечди: бизни имону-эътиқодимиз, маданияту тилимиздан, қондошларимиз турклардан, қалбимиз туташ муслимий давлатлардан жудо қилиб, ўзининг хоҳиш-иродасига буткул бўйсундирмоқчи бўлган Қизил империя ўзлигимизни тиклашимизни, дўстларимиз ила қовушишимизни мутлақо истамасди-да. Лекин қисмат ғилдирагини ҳеч ким ва ҳеч қандай салтанат ушлаб туролмас экан!

Хуллас, Покистонни ўшанда йироқдан-да йироқ, сирлию жумбоқ, олабўжи қилиб кўрсатишарди. Ва охири ҳақиқатнинг биринчи саҳифалари очила бошлади...

Агар Тошкентдан Москвага самолёт 4,5 соат учса, Исломободга — Покистон пойтахтига икки соатдан сал ошиқроқ вақтда етиб келди.

Дастлаб Покистонда кўзга икки нарса чалинди: Исломободнинг дунёдаги пойтахтлардан кескин фарқи, иккинчидан, покистонликларнинг мезбонлик бурчига бўлган юксак масъулияти.

Пойтахт нимаси билан ажралиб тураркан? Аввало, ғайри табиийлиги билан: Исломободда бир ёнда осмонўпар бинолар, иккинчисида — худди чекка қишлоқни эслатувчи манзарага дуч келасиз (ҳамма жой ям-яшил). Ҳа, шаҳарда бирортаям саноат корхонасини учратмадик. Одамларнинг турар жойлари ҳам антиқа: бир, икки, гоҳо уч қаватли коттежлар. Бир иморат иккинчисига ўхшамайди. Бирортаям бетон уй йўқ.

Энди меҳмоннавозлик хусусида. Қаерга борсангиз, қўли кўксида — илтифот билан кутиб олишади. Меҳмон зерикиб қолмаслигининг барча чораларини кўришади.

Бир ҳафта давомида кўп жойларда бўлдик, мамлакатнинг таниқли арбоблари билан учрашиб, суҳбатлашдик. Ва покистонликлар ҳам биз ўзбекларга узоқ йиллар ташна бўлиб яшаганини сездик. Қаерга борманг, ўзбеклигингизни эшитса, дарҳол ўринларидан туришиб, қайта қучоқлашиб кўришишади. Сўнг бир пиёла чойга таклиф қилишади-да, саволларга тутишади. Саволлар эса турлича, аммо асосан, мустақилликни қандай мустаҳкамлаётганимиз, Президент Ислом Каримов хусусида.

Ҳа, шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Покистонда Каримовнинг обрўйи жуда баланд. Президентнинг Жанубий Корея, Индонезия ва Малайзия мамлакатлари бўйлаб сафари ҳақида Покистон газеталарию радиоси орқали хабардор бўлиб турдик.

Покистон Республикасининг иқтисод ишлари вазири Аҳмад Али (юзидан нур ёғиладиган бу одам бизнинг иқтидорли ҳайкалтарошимиз Омон Азизовга ўхшаб кетаркан) билан суҳбатимиз қарийб икки соатча давом этди. Жаноб вазир ўтган йили декабрда Ўзбекистон бўйлаб сафарда бўлиб қайтибди.

— Делегациямиз йигирма кишидан иборат эди. Деярли ҳамма соҳа эгаларидан. Биз Тошкент ва Самарқандда бўлдик. Саноатчилар, иқтисодчилар, қишлоқ хўжалиги вакилларининг юмушлари билан танишдик. Ўзбекистонга илк ташрифим эди. Сизларда потенциал имкониятлар беҳисоблигини ўз кўзим билан кўриб, қувондим. Мустақилликни қўлда сақлаб қолиш, уни ҳар томонлама кучайтириш жудаям оғир вазифа. Мана, Покистонни олсак, бизлар ҳам дастлабки пайтларда анча қийналувдик. Лекин жипслашдик, биримиз иккинчимизни суядик ва ишқилиб, кўз тегмасин, бир қадар муваффақиятларга эга бўлдик.

Энди ҳатто қўшниларимиз, жумладан Ўзбекистонга ҳам шу оғир кунларда қўлимиздан келганча кўмаклашишга қурбимиз етади. Биримиз иккинчимизга ана шу паллада асқотмасак, уят эмасми...

— Биз, — таъкидлади суҳбатдошим, — сизларга банклар, меҳмонхоналар қуришда катта ёрдам беришга тайёрмиз.

Ўзбекистон (ва нафақат у, балки Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар) Термиздан Афғонистон орқали Покистон, у ердан эса океанга бемалол чиқа олади. Бунинг учун 3 та асфальт ва 2 та темир йўл қуришни таклиф этдик. Агар ушбу мақсад амалга ошса, Ўзбекистон сув йўли орқали бутун дунё билан жуда осон боғланади.

— Мен, — давом эттирди вазир, — Ислом Каримов билан яқиндан танишишга муваффақ бўлдим. Ўзбекистон Президенти иқтисодни чуқур билади, у жасур ва мард инсон экан. Ўшанда сайлов кампанияси кетаётганди. Каримовнинг сайланишига ишончимиз комил эди. Шундай бўлиб чиқди ҳам. Биз бу ҳақда Исломободга қайтиб келганимиздан сўнг эшитдик ва жаноб Президентга табрик телеграммаси йўлладик...

Исломободдаги минтақалараро илмий текшириш институтидаги учрашув ҳам жуда қизиқарли ўтди. Бу ерда Осиё мамлакатларида шу кеча-кундузда олиб борилаётган ҳамма соҳа бўйича юмушлар ҳақида маълумотлар тўпланиб) таҳлил этилиб, ҳар икки ҳафтада бюллетень ҳолида чоп қилинаркан. Шунингдек, институт ходимлари турли-туман журналу китоблар ҳам нашр этишаркан. Ушбу илмгоҳда атиги... ўн олти киши ишларкан. (Биздаги илмий-текшириш институтларида, одатда юздан кам одам ишламайди. Лекин самара...)

Институт директори профессор Абдул Қаюмхон Ўзбекистоннинг бугунги ҳаёти ҳақида чуқур ва атрофлича маълумотга эга бўлгани учун ҳам суҳбатимиз жудаям қизиқарли ўтди.

Шунингдек, Покистон Ахборот вазирлиги, мамлакат телевидениеси, радиосида бўлиб ўтган учрашуву суҳбатлар ҳам кўнгилдагидай кечди. Республика стратегия илмий-текшириш институтининг директори, покистонлик таниқли саркарда, истеъфодаги генерал-майор Саид Зокир Заиди бизни қучоқ очиб кутиб олди. Жаноб Заиди Ўзбекистонда миллий армия ташкил этилаётганини эшитиб, чексиз севинди ва бу ишда бизга ҳар қандай ёрдамга тайёрлигини айтди.

Покистонда кўплаб газеталар чиқади (асосан урду ва инглизча). У ерда ажойиб бир анъана мавжуд: ҳар куни эрталаб соат беш яримда меҳмонхона эшиги тирқишидан янги газета «узатишади». Газеталар кўп саҳифали, рангли. 12—18 бетли рўзномаларда ҳам ҳажми катта мақолаларни мутлақо беришмайди. «Ўқувчи барибир зерикиб қолади-да, — дейишди, сабабини сўрасам журналист дўстларим. — Бизлар асосан хабарлар, муҳими, энг сўнгги воқеаларни (мамлакат ва жаҳон бўйича) номерга беришга уринамиз».

Сафар қаришига бир кун қолганида Равалпинди шаҳрига — «Жанг» газетасига бордик. Ушбу газета Карочи, Лахор, ва ҳатто Лондонда ҳам чоп қилинар ва умумий нусхаси бир миллион экан. Аммо Лондонда босиладигани Лохарда босилганидан, Лохардагиси бўлса Равалпиндидагидан кескин фарқ қиларкан. Хуллас, «Жанг»нинг кўп шаҳарда ўз мухтор редакцияси фаолият кўрсатаркан.

«Равалпинда «Жанг»нинг бош муҳаррири Фарук Азим жанобларининг таъкидлашича, бу шаҳардаги «Жанг» 120 минг нусхада чиқаркан. «Йўқ, газетамиз давлатники эмас. Умуман бизда ҳамма газеталар шахсийдир. Обуна бор. Лекин аксарият ҳолларда чакана савдо орқали сотамиз. Редакциядами? 50 киши ишлаймиз...», —изоҳ беради бош муҳаррир.

Шуниси ажабланарлики, қалинлиги нақ журналдек келадиган ушбу газета ҳар куни чиқарилади. Ва ҳали «график»дан кечикмаган экан! Редакциядаги, босмахонадаги барча ишлар компьютерлар зиммасига юклатилган. «Жанг»да бор-йўғи иккита бўлим мавжуд: янгиликлар ҳамда иқтисод ва ҳаёт.

«Жанг»да матбуот клубига ўтамиз. Журналистлар йиғилишган. Ярим кечасигача суҳбатлашамиз. Кўп нарса дин, демократия, собиқ СССР, Ўзбекистон ва Покистоннинг ҳамкорлиги...

«Шахсан бизга, — дейишди уч-тўрт ёш қаламкаш, — демократиянинг баъзи кўринишлари, масалан, ҳадеб бошлиқларга ташланавериш, уларни мазаҳлаш мутлақо ёқмайди. Ҳамма нарсада чек-чегара бўлиши керак-да, ахир». «Биз эркин журналистлармиз, — дейди хайрлашатуриб Фарух Азим, — аммо бу — оғзингга келганини ёзаверишни англатмайди. Шундай танқид қилгинки, одамнинг ҳамияти топталмасин, шундай таклифу мулоҳаза айтгинки, амалдагисидан устун ва муҳими реал, яъни амалга ошириш даражасида бўлсин. Президенту бош вазирга «ташланиб», сохта обрў топиш бу — ўта пасткашлик...»

Покистон Ислом Республикасидаги дин масалалари билан ҳам баҳолиқудрат танишдик. Ҳатто мусулмон оламида энг катта масжидлардан ҳисобланмиш — Исломободдаги Файсал масжидига (жума намозига) ташриф буюрдик. Саудия Арабистони подшоси Фаҳд жаноби олийларининг маблағига қурилган (унинг лойиҳасини турк меъморлари чизишган экан) ушбу муқаддас кошона ҳамма томондан мукаммал. У тоғ этагида жойлашган, зиёратга кунига юз минглаб одамлар келишаркан. Айрим диндорлар билан ҳам учрашиб, суҳбатлашдик. Гарчанд ушбу мамлакат расмий равишда Ислом давлати бўлса-да, бу ерда биров бировни намоз ўқи, деб мажбурламас ва умуман дин ақидалари ҳозир биздагига ўхшаб тарғиб қилинмаскан. «Худога ишониш, намоз ўқиш-ўқимаслик ҳар кимнинг ўз шахсий иши», — дейишди менга.

Ўзбекистонда айрим диндорлар хотинқизларни паранжи ёпинишга даъват этишаётгани ҳам кўпчиликни ажаблантирди. Улар ҳатто бунга ишонишмади ҳам. Ҳа, биз на бу мамлакатда ва на Ислом динининг маркази ҳисобланмиш Саудия Арабистонида паранжи ёпинган бирорта хотинқизни учратмадик...

Аслида мен 29 июнь куни қайтишим керак эди. Аммо телефон қилишиб: «Бош вазиримиз жаноб Навоз Шариф сизни ўз самолётига таклиф этди, Тошкентга бирга учсак деяпти», деб қолишди. Бундай илтифотдан, табиий, бошим осмонга етди.

Эрталаб дўстимиз, Ахборот вазирлигининг масъул ходими Аҳтар Ҳасан аэропортга олиб чиқди. «Боинг»да «йўловчи»лар тўла: вазирлар, катта-катта фирмаларнинг бошлиқлари, банк эгалари...

Самолёт кўтарилиб, орадан ўн минутча ўтгач, Бош вазир ўз салонидан чиқиб келди-да, ҳамма билан бирма-бир сўрашди. Кейин мен унинг салонига ўтдим. Бошига дўппи кийдирдим, Ўзбекистон ҳақидаги китобни ҳадя қилдим...

Тошкент аэропортига покистонлик улуғ меҳмонни кутгани Президент Ислом Каримов чиқди. Самолёт пойидаёқ Каримов ва Навоз Шариф анча суҳбатлашишди. (улар Ашхободдаги учрашувда ҳам катта мулоқот олиб боришгани ҳақида эшитгандим).

Бош вазирнинг Ўзбекистон бўйлаб сафари атиги икки кун давом этди. Лекин шу қисқа муддат давомида катта ишлар қилинди: Тошкентда Покистоннинг Ўзбекистондаги элчихонаси очилди. Ислом Каримов ва Навоз Шариф ҳар иккала мамлакат ўртасида турли соҳаларда ҳамкорлик қилиш юзасидан бир қатор ҳужжатларга имзо чекишди...

Шу кунларда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Исломободда. Президентимиз бугун Покистон мустақиллик кунининг 45 йиллиги тантаналарида иштирок этади.

Хуллас, Покистон ва Ўзбекистон ўртасидаги дўстлик бундан буёғига фақат ва фақат мустаҳкамланаверади.

Анвар ЖЎРАБОЕВ.
Исломобод—Равалпинди—Тошкент.

РЕЖА БАЖАРИЛДИ

Омборда донинг сероб бўлса кўнглинг тўқ, хотиржам бўлади. Мустақилликнинг илк ҳосили — ғалла хонадонимизга ризқ-рўз бўлиб кирмоқда. Наманган вилояти деҳқонлари салкам 16 минг гектар ерга бошоқли дон уруғи экишган эди. Баҳор ва ёз об-ҳавоси одатдагидан серташвиш келганлигини ҳамма билади. Аммо ғаллакорлар ўз меҳнатлари билан ҳосил кечикиши ва йўқолишининг олдини олдилар.

Мўл ҳосил чўғи хирмонда аниқроқ билинар экан. Вилоят бўйича 49.400 тонна ғалла етиштириш кўзланган эди. Шундан 17 минг тоннаси аҳолига ун қилиб берилиши эвазига давлатнинг дон заҳираси учун сотилиши керак эди. Бугун наманганлик деҳқонлар давлатга ғалла сотиш бўйича берилган топшириқни муддатидан аввал бажардилар. Бунга Янгиқўрғон, Чуст, Поп, Косонсой ва Учқўрғон районлари катта ҳисса қўшдилар.

Р. ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Давлат назорати амалда

МАСЪУЛИЯТСИЗЛИК ИЛЛАТИ

Гарчи Республика Давлат назорати комитети ташкил бўлганига кўп вақт бўлмаса ҳам, ярим йил мобайнида турли мазмундаги шикоятлар билан келган 317 киши қабул қилинди, 334 кишидан ёзма равишда шикоят хати олинди. Уларнинг 51 таси Президент фармонлари ва республика қонунларининг бажарилишидаги камчиликлар, 13 та шикоят хатида эса турли корхона ва маҳкамалар молия-хўжалик фаолиятидаги қонунбузарликлар, 40 дан ошиқ шикоят хатларида жойлардаги ижтимоий адолатсизлик тўғрисида хабар берилган бўлса, 52 та шикоят хатда раҳбар ходимларнинг ўз мансабини суиистеъмол қилиш фактлари қайд этилган.

Бизга келган шикоят хатларининг 143 таси вилоят назорат бошқармаларига ва ноҳия инспекцияларига жўнатилди ва бу хатлар республика Давлат комитети назоратида сақланмоқда. Жойлардан ана шу хатлар юзасидан кўрилган чора ва тадбирлар ҳақида жавоб хатлар келиб турибди. Лекин шикоятларни текшириш ва чора кўриш масъулиятини ҳамма жойларда ҳам тўлақонли ҳал қилинмаяпти. Ҳанузгача вилоят бошқармалари ва район инспекцияларида шикоят хатларининг 206 таси ўз ечимини кутиб турибди.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, шикоятлар оқимини асосан, Қашқадарё, Самарқанд, Сурхондарё, Тошкент вилоятлари ва Тошкент шаҳридан келаётган хатлар ташкил этади. Шикоят хатларнинг мазмуни ва талабига кўра, шу нарса маълум бўлдики, жойларда масъул кишилар аҳолининг мурожаатларига масъулиятсизлик билан ёндошмоқдалар. Акс ҳолда оддий масалалар бўйича ҳам республикага шикоятлар йўлланмаган бўлур эди. Масалан: Республика Давлат назорати комитетига 24 январда Бўка районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигидан шикоят хати тушди. Унда ёзилишича 1990 йилдан буён 100 ўринлик болалар шифо маскани қурилиши турли баҳоналар билан орқага сурилиб келинмоқда. Шикоят чуқур текширилди ва хатда келтирилган фактлар асосан, тасдиқланди. Бизга ёзилган жавобга кўра, Давлат экспертиза бош бошқармаси хатида смета ишлари қайта кўриб тасдиқдан ўтказилганлиги маълум қилинган бўлса, халқ депутатлари Тошкент вилоят Кенгашининг ижроия комитети капитал қурилиш бош бошқармаси хатида эса шифо маскани қурилишига оид барча масалалар ҳал қилинди, дейилган. Аммо шундай савол туғилади: талаб тўғри экан, нима учун масъул раҳбарлар ўз вазифаларига совуққонлик билан қарашган? Ёки сансоларликнинг яна бир кўринишига мисол: Сурхондарё вилояти Денов районидаги фермер деҳқон хўжалиги уюшмаси аъзоларидан 10 киши имзоси билан шикоят хати олинди. Хат юзасидан ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, жойларда фермер хўжалик низомлари пухта ўрганилган эмас, район агросаноат раҳбарлари бу масалага чуқур ёндошишлари, бу янги йўналиш ва ривожланишга кенг йўл беришлари лозим эди. Лекин деҳқон хўжаликларини ривожлантириш тўғрисидаги республика Президенти фармонини бажариш юзасидан 1991 йил 29 декабрда республика Вазирлар маҳкамасининг қарори ва тадбирларини Сурхондарё вилоят ижроқўми фақат 1992 йил 14 февралда, Денов райижроқўми эса февраль ойининг охирларидагина кўриб чиққан ва тегишли комиссиялар тузган. Жуда ачинарлиси шундаки, бу ҳужжатлар хўжаликларга 2 апрелгача ҳам етиб бормаган. Гарчи фармон ва қарорни бажариш бўйича район ижроқўми ҳузурида комиссия ва агросаноат уюшмасининг ишчи гуруҳи ташкил қилинган бўлса-да амалда ҳеч қандай иш олиб борилмаган. Район агросаноат бирлашмасидаги шу масалалар тўғрисида республика Президенти фармонининг ижросини назорат қилувчи янги тузилган ишчи гуруҳ фаолият кўрсатаётгани йўқ. Шу сабабли юқоридаги сансалорликлар юз берган ва шикоят хати ёзилган.

Меҳнаткашлардан келаётган хатлар ўз мазмуни-эътибори билан турмушимизнинг ўзидек хилма-хил мавзуларни акс эттиради. Улар орасида хизмат кўрсатиш ташкилотларининг аҳоли талаб-истакларига совуққонлик билан қараш ҳоллари рўй бераётганлиги одамларнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўлмоқда.

Тошкент «Миконд» заводининг ишчиси П. Токтаревдан келган хат ва унинг тақдири мисол бўла олади. Хатда ёзилишича у Тошкент Марказий универмагидан шу йилнинг 30 январида Самарқанд холодильник заводида ишлаб чиқарилган «СИНО-304» маркали холодильникни харид қилган. Аммо магазин ходимлари имконияти бўлмаганлиги туфайли холодильникни текшириб бера олмаган. Натижада харидор уйига борганида совутгичнинг носозлиги маълум бўлди. Бу ҳақида у завод маъмуриятига мурожаат қилган. Лекин натижа бўлмагандан сўнг республика давлат назорат комитетига мурожаат этган. Комитет аралашуви натижасида завод ўз вакилини юборган. Совутгичнинг яроқсиз ва камчилик қисмлари келтирилиб, таъмирлаб берилган.

Албатта, бундай қувончли якунлар бўлиб туради. Аммо жойлардаги масъул ходимлар ўз вазифалари билан жиддий шуғуллансалар шикоятлар ҳам, азиятлардан кейинги миннатдорчиликлар ҳам камроқ бўларди.

Ғ. ШАМШИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Давлат назорати комитетининг шикоят ва таклифлар бўлимининг мудири.

Сўх районидаги «Ҳушёр» давлат хўжалиги боғларида мева-чева ғарқ пишди. Соҳибкорлар 200 гектар боғдан икки минг тонна сархил мева йиғиштириб олиш иштиёқида меҳнат қилаётирлар. Мевазорларга туташ пайкалларда сабзавоткору картошкакорлар тер тўкмоқдалар. Улар республикамизнинг мустақиллик куни байрамини муносиб совғалар билан кутиб олишга бел боғлаганлар.

СУРАТЛАРДА: илғор ишчи Зарина Мамашарипова. Ўнгда эса ёз неъмати.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган суратлар.

Она САЙЁРАМИЗ омон бўлса бас

УЧ ҚИРРАЛИ МУЗОКАРА

● Кобулдаги қонли воқеалар ҳам Покистонга ташриф буюрган Афғонистон раҳбари Б. Раббонининг сафарига тўсиқ бўла олмади.

Маълум бўлишича, М. Навоз Шариф Б. Раббонига Исломободга келаётган Ўзбекистон Президенти И. Каримов билан бўладиган музокараларда иштирок этишни таклиф этди. Пировардида Исломободда уч томонлама Покистон—Ўзбекистон—Афғонистон музокаралари бўлиши кутилмоқда.

ОЛТИ ИШ КУНИ ЖОРИЙ ЭТИЛДИ

● Кемерово вилоятининг ҳокими И. Кислюкнинг фармойиши билан вилоятдаги ташкилот, корхона, муассасаларнинг раҳбарлари учун олти кунлик иш тартиби жорий этилди.

Кислютнинг фикрича, ишнинг ҳаддан ташқари кўплигидан раҳбарлар беш иш куни давомида улгуришмаётган эканлар. Боз устига, олти кунлик иш тартиби қишга пухта тайёргарлик учун имконият яратади, деб ҳисоблашмоқда кузбассликлар.

УКРАИНА ОМБОРИДА ДОН БЎЛАДИМИ?

● Шу масала республика вилоятларидаги Президент вакиллари билан учрашувда муҳокама қилинди. Учрашувни Киевда Бош вазир Витольд Фокин ўтказди.

Давлат ўзини дон билан тўла таъминлаш учун омборга 17 миллион тонна дон ғамлаши керак. 14,5 миллион тонна дон тайёрланганда ҳам чет элдан дон харид қилишга тўғри келади. Колхозлар ва совхозлар ҳозирча атиги 7 миллион тонна дон сотишди. Ҳолбуки, хирмонларда 20 миллион тоннага яқин дон бор. Деҳқонлар ғаллани сотишга шошилишмаяпти. Айниқса Украинанинг жанубий вилоятларида давлатга дон топшириш суст бормоқда. Кўпгина хўжаликларнинг раҳбарлари донни МДҲнинг бошқа мамлакатларидан келган харидорларга давлат нархидан қимматроқ баҳода сотишни афзал кўрмоқдалар.

ЁРДАМ БЕРИЛИШИ ҲАЛИ НОАНИҚ

● Озарбайжон—Арманистон ҳарбий можароси кундан кунга кучайиб бормоқда. Озарбайжон қўшинлари Лочин шаҳридан кесиб ўтиб, Арманистоннинг чегара қишлоқларини босиб олишди.

Арманистон коллектив хавфсизлик шартномасини имзолаган иттифоқчиларига Озарбайжонга ҳарбий-сиёсий тазйиқ ўтказишларини сўраб мурожаат қилди. «Нега» агентлигининг хабар беришича, коллектив хавфсизлик шартномаси давлатларини мувофиқлаштириш комиссияси раҳбари Коростеня «Бундай ёрдам шартномани имзолаган давлатлар раҳбарлари Арманистон баёнотини ўрганганидан кейингина берилиши мумкин», — деди.

ПРЕЗИДЕНТ БОШҚАРУВИ БЕКОР ҚИЛИНДИ

● Тожикистон парламентининг фавқулодда сессияси Президент Р. Набиевга илгари берилган фавқулодда ваколатларни қайтариб олди.

Олий Кенгаш аъзолари Р. Набиев бу ваколатлардан фойдаланмаганини таъкидлаб, мамлакатдаги Президент бошқаруви тизимини ҳам бекор қилдилар.

Президентдан соқит қилинган ваколатлар парламентга берилди. Р. Набиев ҳали президентликка сайланмаган даврда Тожикистон манфаатларини Ново-Оғаревода ҳимоя қилган Одилшо Искандаров парламент раиси этиб сайланди.

ГКЧПЧИЛАР СУДИ БОШЛАНАДИМИ?

● Россия Бош прокурори В. Степанков Германиянинг «Шпигель» газетасига берган мусоҳабасида ГКЧП аъзолари устидан бўлажак суд ҳали-бери амалга ошмаслигини билдирди.

«Ҳукм кейинги йилнинг ёзидан олдин ўқилиши гумон», — деди В. Степанков. Аслида Россия прокуратураси учун ишни чўзиш одатий ҳол. Бу касалликдан яқин ўтмишда бизникилар озмунча жабр кўрмадилар дейсизми?

«БЕЧОРА» ҲАВОЗА

● Эстония спортчиларининг Барселонада бўлган олимпиада ўйинларидан қайтиши фожиага айланди.

Севимли спортчиларини кўриш иштиёқида муҳлислар аэропорт яқинидаги қурилиш ҳавозаларига чиқиб олишган эди. Афсуски ҳавозалар бундай юкни кўтара олмай қулади. Натижада 1 киши ҳалок бўлди, ўнлаб яраланганлар бор.

МУШТАРАК МАҚСАДЛАР

● Туркиянинг ҳарбий кемалари Болгариянинг Варна портига лангар ташлади.

Улар Болгария—Туркия ҳарбий машқларида иштирок этиш учун бу ерга ташриф буюрдилар. Машқлар тугагач, иккала мамлакатнинг ҳарбий кемалари НАТО ҳарбий-денгиз кучлари таркибидан жой олиш ниятидадир.

ОЛ ТОВОҒИМ, БЕР ТОВОҒИМ

● Дўконларимиз тўрини эгаллаб турган 960 сўмлик «Петрофф» арoғини ишлаб чиқарувчи француз компанияси Россияга 1 миллион шиша арақ етказиб беришга буюртма олди.

Гарчи Россияда ҳали спиртнинг бозори касодга учрамаган бўлсада, арақни қуйиш учун идишларнинг етишмаслиги, заводлардаги ускуналарнинг эскирганлиги россияликларни шундай буюртма беришга мажбур этди. Францияликлар маҳсулот ҳақини олдиндан тўлашни талаб қилмоқдалар.

Қизиғи шундаки, худди ана шу компания Россиядан «Столичная» арағини Францияга импорт қилади.

ХОТИНЛАРНИ ҚАНДАЙ АЛМАШТИРИШ МУМКИН?

● Намибияда яшайдиган Химба халқининг оқсоқоллари қадим замонлардан шу кунларгача давом этиб келаётган урф-одат — хотинларни алмаштириш одатини бузганлик учун жарима сифатида бир яшик спиртли ичимлик ёки битта эчки тўлашга буюрдилар.

«Алмаштириш маросими шундан иборатки, тенгдошлар зиёфатдан сўнг улардан бири зиёфат қатнашчиларининг хотинларини қайта тақсимлаб чиқади. Қоидага кўра у таваккалига иш тутиши лозим. Бироқ порахўрлик Химба халқини ҳам четлаб ўтгани йўқ. Энг демократик йўл билан сайланган «тақсимловчи»нинг ҳам оғзини мойлаб, бировларнинг энг чиройли хотинини қўлга киритишга урунувчилар топилади. Кўпинча рашк туфайли муштлашиш бошланади.

Химба эркакларининг баъзилари ўтмиш сарқити деб атаётган бу урф-одатни тугатишни талаб қилмоқдалар. Лекин бу урф-одат умуман халқ орасида зўр эътибор ва ҳурмат қозонган. Айниқса ёшлар орасида бу одатнинг тарафдорлари кўп.

● Кенгашганга кенг дунё

БАҲОДИР ТАРАҒАЙ НОМИ БЕРИЛСА

Коммунистлар Амир Темурга нисбатан салбий муносабат билдириб, уни босқинчи, ваҳший деб таърифлаб келишди.

Ҳозирги пайтда Амир Темурга холисона фикр билдирилмоқда, унинг тарихий хизмати тан олинмоқда. Унинг номида жамиятлар тузилиб, экспедициялар уюштирилмоқда, хўжаликларга, кўчаларга унинг номи берилмоқда.

Туркий халқни мустамлакачиликдан, маҳаллий қулликдан озод қилган, бу халқнинг буюклигини дунёга танитган соҳибқирон Амир Темурдир. У олий зотнинг падари бузруквори Тарағай Баҳодир бўлиб, у Ҳисор тоғ тизмаларида жойлашган Қалқама воҳасида туғилиб яшаб ўтган, ҳаётдан кўз юмган пайтда уни Говхона қишлоғидаги қабристонга дафн қилишган, кейинчалик ҳоки Шаҳрисабзга кўчирилган. Тарихий манбаларда унинг келиб чиқиши барлос элатига мансублиги айтилади. Ўша даврдан ҳозирги пайтгача Қалқама воҳасининг тоғли қишлоқларида яшаб келаётган аҳолининг кўпчилигини барлос элати ташкил қилади.

Тарағай Баҳодир Шаҳрисабз (Кеш) беги сифатида машҳур бўлган. Қалқама воҳасида унинг кўплаб чорваси, боғи, бойликлари бўлган. Унинг кўпгина молхоналари, бузовхоналари, қир-адирлари мавжуд бўлиб, ҳозиргача аталиб келинаётган Говхона, Бузовут, Қуруқсой, Тарағай қишлоқларининг номланиши бевосита Тарағай Баҳодир тарихига бориб тақалади. Амир Темур ғори ҳам Тарағай қишлоғида жойлашгандир. Бу ғор бугунги кунда кўпчиликнинг назарига тушган.

Амир Темур ғорини илмий ўрганиш зарур, чунки ундан соҳибқиронга боғлиқ тарихий материаллар топилиши мумкин. Муҳаммад деган ҳофиз йигитнинг айтишича, улар ғорнинг ичига 2,5 км гача кириб боришган экан, бир дарё чиқиб ундан ўтишолмаган. Шу ерлик отахонларнинг ҳикоя қилишича, бу ғор Самарқанднинг Ургутидан чиқар эмиш.

Бу ерлар 1950 йиллардан буён «Ильич» номли давлат хўжалиги деб юритилиб келинмоқда. Ленин, Ильич деган номлар бормаган жойни ўзи қолмади ҳисоб.

Ҳозирги кунда давлат хўжалигига Акчева деган қишлоқнинг номини бериш тўғрисида таклифлар айтилмоқда. Ҳар бир жой ўзининг тарихий шароитларидан келиб чиқиб номланмоғи зарур.

Бугунги кунда иқтисодий инқирозга юз тутган «Ильич» номидаги давлат хўжалиги Қалқама давлат хўжалиги билан бирлаштирилиб ски тугатилиб, Амир Темурнинг отаси Тарағай Баҳодир номи берилса мақсадга мувофиқ бўларди. 30 мингга яқин ерли аҳолининг орзуси амалга ошиб, Тарағай Баҳодирнинг руҳи шод бўларди.

Кенгашганга кенг дунё дейдилар, ҳечдан кўра кеч бўлса-да, биз ўз бурчимизни бажарган бўламиз. Кейинчалик бу ўлканинг маркази — шаҳар типидаги гўзал бир посёлкага айланаётган Чамбил қишлоғида унга атаб ёдгорлик ўрнатилса, Амир Темур ғорини ҳисобга олганда бу жой халқимизнинг зиёратгоҳига айланар эди.

Буюк соҳибқирон Амир Темурнинг номини эса у туғилган қишлоқ Хўжаилғордан 12 км узоқликда жойлашган Чироқчи туманига берилса тарихий адолат қарор топарди.

Исоқ РЎЗИҚУЛОВ.

● **«Халқ сўзи» анкетаси**

РЕСПУБЛИКА ТАҚДИРИ— ҲАР БИРИМИЗНИНГ ҚЎЛИМИЗДА

1. Республикамиз мустақиллиги тўғрисидаги шахсий тушунчангиз қандай ва унинг мустаҳкамланишини нимада кўрасиз?

2. Кўп миллатли мустақил давлатимизнинг фахрланиш, ватанпарварлик туйғуларини камол топтириш учун сизнингча нима қилиш керак?

3. Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга шахсан қандай ҳисса қўшаяпсиз?

Анкета саволларига Маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академиясининг президенти Т. ТОЖИДДИНОВ жавоб беради.

1. Ўзбекистон собиқ совет республикалари ичида биринчилардан бўлиб мустақиллик йўлига кирди. Бу борада сўзсиз Президент Каримовнинг сиёсий донолиги, қатъияти ва шахсий жасорати катта роль ўйнади. Ўзбекистоннинг сиёсий мустақилликни қўлга киритиш ҳодисаси улкан тарихий аҳамият касб этиб, республика ҳаётида тамомила янги давр очиб беради.

Ҳақиқий мустақил давлат энг аввало мустақил моддий ишлаб чиқариш асосига эга бўлган қудратли иқтисодга таянади. Ўзбекистоннинг истиқлолини мустаҳкамлаш учун пировардида сиёсий ва маданий мустақилликни таъминловчи ривожланган иқтисодий база зарур деб ўйлайман.

Ушбу мақсадга қандай йўллар билан эришиш мумкин? Биринчидан биз ўзимиз ва ўзгаларнинг тажрибасидан келиб чиқиб, шуни тан олишимиз лозим: — социализм ва ҳақиқий тараққиёт бир-бирини инкор этувчи тамомила турли нарсалардир. Бугун олға силжишга тўғаноқ бўлаётган жойлардаги парокандалик, масъулиятсизлик, лоқайдлик, хўжасизлик, бесамара меҳнат социалистик ёндошув «мева»ларидир. Мен ҳозирча бизни баҳоли қудрат боқиб турган хўжалик механизмидан дарҳол воз кечиб, ўзимизни тамомила шахсий мулкчиликка асосланган иқтисодиётнинг қудратли тўлқинларига ташлашга чақирмоқчи эмасман. Иқтисодиётни қайта ташкил қилиш сунъий сакрашлар ва буйруқбозлик йўли билан амалга оширилмайди. Унга режали, аниқ мақсадни кўзлаган ҳолда — энг муҳими табиий йўл билан эришилади. Мулкчиликнинг барча шакллари — давлат, жамоа ва шахсий турлари ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш жабҳаларида тенг имкониятларда ривожланаверсин. Уларнинг қай бири хўжалик юритишнинг қайси тармоқларида қандай яшаб кетишини ҳаётнинг ўзи кўрсатади. Ўзбекистонда бу борада дастлабки жиддий қадамлар ташланди. Энди ўз режаларимизни бугунги куннинг имкониятларидан келиб чиқиб тузишимиз, яъни иқтисодий ривожлантиришнинг бош йўналишларини белгилаб олишимиз лозим.

Пахта якка ҳокимлиги республикага анчалик ташвишлар келтирганлиги маълум. Пахта бизда етиштирилгани билан унинг ҳузурини мамлакатнинг марказий ҳудудидагилар кўришгани, ўзбек пахтакори эса ҳамиша чув тушиб қолганлиги барчага аён. Лекин ҳар қандай ёмон нарсанинг ҳам яхши томони бўлади. Агар биз хориждаги шерикларимизга пахтани хом ашё сифатида эмас, тайёр маҳсулот сифатида сотсак: ишларимиз юришиб кетиши тайин. Гап Ўзбекистонда пахтани етиштиришдан тортиб, тайёр маҳсулот ҳолигача ягона ишлаб чиқариш жараёнини яратиш ҳақида кетяпти. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, саноатнинг ана шу соҳасига аҳамият кучайтирилса, тез орада фойда кўриш мумкин. Янада улкан ва узоқ муддатли режаларни амалга ошириш учун тўқимачилик ва тикувчилик ишлаб чиқаришини зудлик билан йўлга қўйиш зарур.

Мени баъзиларнинг СССР бўйича собиқ сафдошлар билан иқтисодий ва маданий алоқаларни узиб, эътиборни қўшни Осиё мамлакатлари билан ҳамкорликка қаратиш борасидаги чуқур ўйланмаган шиорлари жиддий ташвишга солади. Собиқ Иттифоқнинг республикалари мавжуд иқтисодий механизмларни бузиб эмас, ҳамкорликда қайта ташкил этиш йўли билангина ҳақиқий мустақиллик нашидасини тотишлари мумкин.

Хуллас, Ўзбекистон ўзининг сиёсий мустақиллигини эълон қилиш билан иқтисодий мустақиллик сари олиб борадиган узоқ ва машаққатли йўл бўсағасига келди. Бу йўлда кўп синовлар, мушкилотлар бор. Республикада иқтисодийислоҳотлар бошланганига бир йил бўлди. Иқтисодчиларнинг ҳисоб-китоблари бўйича мустақил иқтисодиётни эмас, балки унинг пойдеворини бунёд этишнинг ўзига камида уч-тўрт йил керак. Шу боис ҳозир ҳаммамиздан сабр-қаноат билан фидокорона меҳнат қилиш талаб этилади.

2. Ҳақиқий ватанпарвар ўз юртини севибгина қолмай, доимо унга кераклигини, халқи билан ўзининг тақдиру ташвишлари бирлигини ҳис қилиб туриши керак.

Бизни кўп йиллар давлат — халқники деб алдаб келишди. Бироқ халқ давлат учун ишлаб уни бой-бадавлат қилгани билан, ўзи давлат томонидан ғамхўрлик, меҳр-шафқат кўрмади.

Энди у даврлар ўтиб бормоқда. Демократик принципларнинг шаклланиши одамларни уйғотмоқда, тараққий этган мамлакатларга хос энг биринчи белги инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш шаклланаётир. Энди ватанпарварлик даражаси давлатнинг шахсга ўзининг барча имкониятлари ва талантини умум ишига сафарбар эта олиши учун қулай шароитлар яратиб бериши ҳамда ҳар бир самарали ва ижодий меҳнатни муносиб тақдирлашига бевосита боғлиқдир. Адолатли бу ҳолнинг бир қарашда мураккаблиги кўзга ташланмаслиги мумкин. Чуқурроқ ёндошилса ундаги зиддиятлар намоён бўлади.

Таниш профессор дўстим шундай деганди: «Автобус ҳайдовчиси университет профессоридан кўп маош оладиган мамлакат ҳалокатга маҳкум». Мен унга бу ҳол вақтинчалик эканлигини айтиб далда бердим, холос. Ақлий меҳнат ўзининг ҳақиқий баҳосини оладиган вақтлар келади.

Бироқ шуни унитмаслик керакки, давлатнинг ўз фуқаролари тўғрисидаги ғамхўрлигининг ҳам маълум чегараси бор. Ҳар бир одам жамият учунгина эмас, ўзи учун ҳам ишлайдиган оддий иқтисодий муносабатларга ўтиш даврида ижтимоий таъминот фонди анча камаяди.

Эндиликда маблағ талаб қиладиган ишни бошлашдан аввал, олий ўқув юртига кириш олдидан ҳар биримиз ўйлашимизга тўғри келади: молиявий томондан қийналиб қолмасмиканмиз? Энди ҳар ким фақат ўз кучи ва имкониятларига таяниши лозим. Шоир айтганидек, ғойибдан келажак бахт бир афсонадир.

Ватанпарварлик туйғуси ҳар бир одамда ўзи мансуб бўлган халқнинг анъаналари, маданияти, тарихий ва маънавий қадриятлари билан бевосита боғлиқ бўлади. Ўзбек халқи ўз қадриятлари билан хақли равишда фахрланса арзийди. Унинг маданияти большевизм даврининг қабоҳатларига қарамай энг бой ва маънавий юксаклигича қолаётир. Бироқ ўтмиш қанчалик шонли бўлмасин, уни ҳадеб кўкларга кўтариш ва ўтмишга қайтишга ундаш ярамайди. Ҳақиқий тараққиётга эришишга аҳд қилган халқ нигоҳини келажакка қадаши лозим. Тарих бир жойда тўхтаб турмайди, у ҳаётимизни доимо янгилаб боради ва бу янгиланиш ҳар гал ҳам салбий бўлавермайди. Оддий мисол: кўпчилигимиз ота-боболаримиз кийган чопонни эмас, инглиз костюм-шимини кийиб ишга борамиз. Бу қадриятларимизнинг топталиши эмас, балки костюм-шимда юриш ва ишлаш қулайроқ бўлганлиги учундир. Шундай бўлгач, ким томондандир ўйлаб топилган сохта ақидадан чўчиб яна чопонга ўтиш керакми? Агар шу мантиққа асосланадиган бўлсак, ўзбеклар бугун костюмни ечибгина қолмай, балки машина минмасликлари, кўп қаватли уйларда яшамасликлари, кино ва телевизор кўрмасликлари керак. Зеро, буларнинг ҳаммаси аждодларимиздан қолган мерос эмас.

Шу ўринда ўзбекларнинг тақдир тақозоси билан анча яқинлашиб қолган халқнинг маданиятига муносабати борасидаги мулоҳазаларимни айтиб ўтмоқчиман. Гап рус халқи ва унинг маданияти ҳақида бораётганлигини тушунгандирсиз. Москва зуғуми, Ўзбекистон ҳудудида рус тилида гаплашишни талаб қилиш, «катта оға» деган бемаъни ғоя — буларнинг ҳаммаси энди яқин ўтмиш хотираларига айланди. Бироқ бунинг учун русларни ҳам, ўзбекларни ҳам айблаб бўлмайди. Ўша пайтдаги тузум иккала халқни ҳам аямаган. Хўш, бошга тушган мусибатлар учун ўзимиз билан ёнма-ён меҳнат қилган русларни айблашга ҳақлимизми?

Ўзбек тили давлат тилига айланганлиги яна бир адолат тантанаси бўлди. Бироқ айримлар ҳозир рус тилидан тамомила воз кечиш керак, деб аюҳаннос солмоқдалар. Кўпчилигимиз рус тилини яхши ўзлаштирганмиз ва наинки рус, балки жаҳон маданиятига ана шу тил орқали йўл очганлигимизни ким инкор эта олади? Рус тилини ўзлаштириш билан тўхтаб қолмасдан, балки араб, инглиз, немис ва бошқа чет тилларини ўрганиш ҳақида ўйласак ёмон бўлмасди. Мен бир неча Оврўпо ва Шарқ тилларида гаплаша оламан ва ишонинг бу ҳол менинг миллий ғуруримни асло паймол қилмайди.

Ўзбекистонда дин давлатдан айри ҳолда мавжудлиги ва ислом республикаси эмас, жаҳон тараққиёти ҳамда маданияти ютуқларига эргашувчи демократик давлат барпо этилаётганлигидан фахрланаман.

Бу дин чекланди, дегани эмас. Қайтага у ўз имкониятларини тўла-тўкис асосий вазифаси — инсон қалбини поклашдек олий мақсадга йўналтириш имкониятига эга бўлади. Қуръонни, бошқа динларнинг таълимотларини чуқур ўрганарканман, шунга амин бўлдимки, ҳеч бир дин инсонни ёмонликка чорламайди. Умуминсоний қадриятлар деганимиз аслида худди ана шулар. Биз ёш авлодни ана шу қадриятларга меҳру муҳаббат руҳида тарбиялашга жиддий эътибор бермоғимиз лозим.

3. Бутун фикру ўйларим ва ишларим ўзим раҳбарлик қилаётган Маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академияси фаолияти билан боғлиқ. Шу боисдан юқорида айтганларим қуруқ гап бўлмай, балки маълум йўналишдаги режа асосида олиб борилаётган амалий иш эканлигини исботлаш мақсадида фаолиятимизга тўхталиб ўтаман.

Халқ академияси — МДҲ ҳудуди ва ундан ташқарида ҳаракат қилувчи халқаро ноҳукумат ташкилотидир. Штаб квартирамиз Москвада жойлашган, Владивостокдан Киевгача бўлган ҳудудда 50 дан зиёд тармоғимиз бор. АҚШ, Англия, Франция, Германия, Туркия, Ливан ва бошқа давлатларда ваколатхоналар мавжуд. Академиянинг учдан бир тармоқлари Ўзбекистонда жойлашган. Кўпгина ходимлар ва барча раҳбарлар ўзбекистонликлардир.

Ўзбекистонда бошлаган ва амалга ошираётган ишларимизга тўхталайлик. Суҳбатимиз иқтисодий муаммолардан бошланган эди. Бу борада бизнинг ўз режаларимиз бор. Уларни Республика ҳукумати ёрдамида амалга ошираётирмиз.

Маълумки, ҳар қандай иқтисодий режа маълум бир маблағ талаб қилади. Шу мақсадларда академия Ўзбекистонда 100 миллион бошланғич фондга эга бўлган ўз тижорат банкини ташкил қилди. Йил охиригача бу сўммани 1 миллиард сўмга ва 20 миллион АҚШ долларига етказиш ниятидамиз. Бу маблағларнинг ҳаммаси Ўзбекистоннинг ривожланиши учун сарфланишини эслатиб ўтишга ҳожат бўлмаса керак.

Жумладан, қишлоқ хўжалигини қайта ташкил этиш ва лалми ерларни ўзлаштиришга, тўқимачилик корхоналари бунёд этиш, тоғкон саноати, доришунослик, қурилиш соҳаларига салмоқли маблағлар ажратиш ниятидамиз.

Академиянинг Ўзбекистондаги ишлаб чиқариш ва тижорат тармоқлари ҳам республика ривожига муайян ҳисса қўшмоқда. Тижорат ва хизмат кўрсатиш соҳаларини янада кенгайтиришга ҳаракат қилаяпмиз. Савдо уйлари, дўконлар, хизмат кўрсатиш корхоналари очилмоқда.

Бухоро вилоятида мусулмонларнинг диний-маданий маркази қурилиши давом этмоқда. Ҳозиргача бу ишга 50 миллион сўмдан ортиқ маблағ сарфланди. Диний обидаларни тиклаш, мусулмонларнинг Саудия Арабистонига бориб ҳаж ва умра рукнларини адо этишларига ҳам салмоқли маблағ ажратдик.

Йирик дин пешволари ва олимлар иштирокида Ислом — Христиан халқаро мусоҳабасини ўтказиш учун тайёргарлик ишларини бошлаб юбордик. Бу ташаббусимизни Ўзбекистон ва Россия ҳукуматлари раҳбарларигина эмас, ушбу динлар мавжуд бўлган кўпгина хорижий мамлакатлар қўллаб-қувватладилар.

Халқ академияси маориф соҳасида яна бир жиддий ишга қўл урди. Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги билан биргаликда ижтимоий фанлар бўйича (бунга тарих ва дин асослари ҳам киради) дарсликлар учун конкурс эълон қилди. Бундан ташқари эски ўзбек ёзувини ўрганиш учун болалар ва катталарга махсус дарсликлар тайёрлашни режалаштирганмиз.

Ўзбекистонда маданият ва санъатни ривожлантиришга бизнинг ходимларимиз зўр ғайрат билан кўмаклашмоқдалар. Шу йил баҳорида Ўзбекистон театр арбоблари иттифоқи билан хамкорликда Наврўз байрамига бағишланган Ўрта Осиё ва Қозоғистон театр жамоаларининг фестивалини ўтказдик. Натижа ёмон бўлмади. Энди бу ишни халқаро миқёсда такрорлаш ниятидамиз. Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг Тошкент анъанавий кинофестивалини қайта тиклаш таклифига мамнуният билан қўшилдик ва бу анжуманни маблағ билан тўлиқ таъминлашни ўз зиммамизга олдик. Ушбу кинофестивал октябрь ойида бўлиб ўтади ва у республика аҳолиси учун ҳақиқий байрамга айланиши, шубҳасиз. Тамара хоним фонди учун ҳам анча маблағ ўтказилди. Унинг асосий қисми машҳур санъаткор музейини безашга сарфланади.

1994 йил — Ўрта асрларнинг буюк алломаси Мирзо Улуғбек ва Шарқнинг улуғ шоири Фирдавсий юбилейлари нишонланиши биз учун алоҳида аҳамият касб этади. Бу саналарга Ўзбекистон эмас, балки жаҳон жамоатчилиги ҳозирлик кўраётир. Юбилей тантаналарини ўтказишга озмунча маблағ кетмайди. Аммо биз уни беришга тайёрмиз. Бу ҳақда республика ҳукумати билан келишиб ҳам олдик.

Журналистлар, санъаткорлар, рассомлар, спортчиларни ҳам унутмасликка ҳаракат қилаётирмиз. Москвада ва Тошкентда ўзбек рассомларининг кўргазмаларини уюштирдик. Жаҳон шахмат олимпиадасида муваффақиятли иштирок этган Ўзбекистон шахматчиларининг ҳаммасини автомобиллар билан мукофотладик. Барселона олимпиадаси қатнашчиларини хам академиянинг совринлари билан тақдирлаш ниятидамиз.

Юқорида таъкидлаганимиздек, қаерда туғилганим ва қайси халқ мени тарбиялаганлиги бир дақиқа ҳам ёдимдан кўтарилмайди. Ҳар бир ўзбек сингари мен ҳам жонажон юртим, унинг барча аҳолиси рўшноликка, тинчлик-тотувлик ва бахт-саодатга эришадиган фурсатлар тезроқ келишини орзу қиламан. Ўзбекнинг шуҳрати оламга ёйиладиган кунлар келишига астойдил ишонаман. Ўшанда Ер шарининг қайси бурчагида бўлмасин, дўппилик одамни кўрганлар айтишади: Бу киши — энг меҳмондўст ва меҳнаткаш, жаҳондаги энг бахтиёр халқ яшайдиган мамлакат — Ўзбекистон вакили».

СОЧ БИР ЕН, СУМАН БИР ЕН... Т. МАҲКАМ олган сурат.

• *Инсон ва аҳлоқ*

КЕТГАН КЕТДИ...

У рафиқасининг жанозасию маъракаларига қатнаша олмади. Сафарда бўлгани ё айримларга ўхшаб тўшакка михланиб қолгани учун эмас. Йўқ! Боролмаслиги, борса ўзини ҳам соғ қўймасликларини билгани, ўзга иложи йўқлиги учун шундай қилди. Ва энг даҳшатлиси, у қотилликда гумон қилинар эди.

Аслида ҳамма бало ўтган йили 10 август кунги эр-хотиннинг жанжалидан бошланди. Эр ишга бормайсан, деди, хотин бораман, деди. Хуллас, Аҳрор хотинининг қўлини қайириб, тавбасига таянтирмоқчи бўлди. Хотинини уриб, кўзини кўкартириб қўйгани ҳам рост. Табиийки, икки боланинг онаси Гўзал бу хўрликка чидай олмади — эрининг устидан туман ИИБ бошлиғига арз қилди. Лекин аёл эримни мелисага айтсам, танобини тортиб қўйишади, деб янглишганди. Миршаблар билан рўпара бўлгач, Аҳрорнинг жаҳли баттар чиқди. Ҳолбуки, унинг ўша маҳал олий маълумотли, кўпни кўрган йигит сифатида мулоҳаза юритишга, ўз ҳатти-ҳаракатлари билан фақат ўзига жабр қилаётганини ўйлаб кўришга фурсати етарли эди. Ахир икки фарзандию оиласи, демакки, шу аёл ўзиники, уларнинг қувончи, тинчлиги деб яшаяпти-ку. Йўқ, бу сафар ғазаб устун келди, у пайт, пойлай бошлади.

29 август Гўзалнинг туғилган куни эди. Аҳрор худди шу қувончли кун хотинининг эсини киритиб қўймоқчи бўлди. Гўзални автомашинасига мажбурлаб ўтқазди-да, қайнонаси Манзура опа Қосимова ишлаётган автовокзалга олиб борди. У ўша ерда хотини билан тағин жанжал чиқариб, унга тан жароҳати етказади. Доимий ҳақорату камситишлар, беҳаловатлик ва жисмоний азоблар Гўзалнинг тинкасини қуритган эди. У болаларини олиб, Тансиқбоев-1 даҳасида яшовчи онасиникига кетиб қолди. Маҳалла-қўйда келиннинг ё қизнинг кетиб қолиши, оилаларда қўйди-чиқдилар кўплиги учунми, бунга кўпчилик эътибор бермади ҳам. Кетган бўлса сал совугач, яна қайтиб келади-да, дейишганлар ҳам оз эмасди. Лекин ўша кунларда фожианинг олдини олиш мумкин, мумкингина эмас, қуда-андалар бир-бирини ёмонлашдан тийилиб, бирор жўяли тадбир ўйлаб топишганда бормi, оилага дарз кетмасди. Яна ким билади дейсиз. Четдан туриб мулоҳаза юритиш, ундоқ қилиш керак, бундоқ қилиш зарур, дейиш осон, аммо кимдир унга ақл бўлганда, Аҳрор ўз хотинининг уйига бориб (13 сентябрь куни) беш яшар ўғлининг кўзи олдида муштипар аёлни арқон билан бўғиб ўлдирмас эди. Ахир ҳар қандай одамни кўнгилочар кишиси бўлади-ку, дардини айтиб енгиллагани. Аҳрорнинг қурилишда прораб эканини эътиборга олсак, бу борада унинг имкони кўп эканини англаймиз.

Яна суд материалларидан у жасадни уйнинг ошхонасидаги сув ўтиш кувурига осиб қўймоқчи бўлганини, бунинг учун дазмол босадиган тахтача устига чиққани, тахтача қулаб тушиб, марҳуманинг онаси қотилни орқасидан кўриб қолганини ўқигач, «астағфурулло» дея ёқа ушлайсан. Кечагина бармоғи лат еса ваҳимага тушиб, онасига югурган бола ўқиб, уйли-жойли, бола-чақали бўлгач, бирдан, ҳеч кутилмаганда ўз фарзандлари онасининг қотилига айлансаю, ўз қилмиши ҳақида терговчига пинак бузмасдан гапириб бериб ўтирса-я. Ё тавба! Демак, инсон ўз табиий изидан чиқиб кетиши учун бир дақиқа кифоя экан-да.

Майли, булар ҳам фожиадан кейинги гаплар, дейлик. Лекин ўша хунрезликнинг ягона гувоҳи — беш яшар Азизбекнинг тақдири нима кечади энди?

Онаси бевақт қурбон бўлди, отаси Собир Раҳимов район халқ суди томондан 10 йилга оғир режимли қамоқ жазосига ҳукм этилди. Гўдак бувисининг қўлида қолди, балки уни болалар уйига беришар. Лекин унинг кейинги тақдири ҳақида ўйласак, гўдакнинг вақти келиб кўз ёшлари тийилгач, ўз ота-онасини Манзура опадан сўраб қолиши мумкинлигини сезамиз. Шунда бувиси нима дейди? Фарзанд ўстириб, хузурини, бахтини кўролмадим дейдими? Аҳрорнинг онасичи?

Биз бу воқеани бекорга жуда кўп жиноий ишлар ичидан танлаб олиб ёзаётганимиз йўқ. Яна, икки тарафга ҳам осон тутмаймиз, уларга оғир. Лекин кейинги пайтда ана шундай арзимас кўринган айтишувлару низолар катта-катта фожиаларни келтириб чиқараётганини эслатмоқчимиз, холос. Буни ота-оналар тўғри тушунишларини, ўз ҳаётлари учунгина эмас, фарзандлари тақдири учун ҳам масъул эканлигини унутмасалар бас. Келинг, бугун, шундоғам одамлар буткул асабийлашган маҳал бир-биримизни суяйлик, бардошли бўлайлик.

Фармон МЎМИНОВ,
адвокат.

Абдунаби АЛИҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«ОЙНАИ ЖАҲОН» ҚАРШИСИДА

ТЕЛЕХАБАР ДИЛНИ ЁЗАР

БИР оқшом суҳбатлашиб ўтириб, телевизор орқали берилаётган «Ахборот» кўрсатувини томоша қилар эканмиз, меҳмонлардан бири ҳамкасбларим ҳақида ёзғириб қолди: «Шу, телевидениеда хизмат қиладиган журналистларга ҳам ҳайронман. Ҳамон эски ҳаммом, эски тос. Булар қачон янгиликка интилишар экан? Масковга ула...»

Ўйланиб қолдим. Шундан сўнг орадан бирмунча вақт ўтиб, давлат қўмитаси компанияга айлантирилди, раҳбарлар ўзгарди, аммо кўрсатувлар сифатичи?

Айни кунларда биз ҳар куни томоша қиладиган ўзбек ва рус тилларидаги «Ўзбекистон», шанба кунлари эфирга чиқадиган «Туркистон» кўрсатувларини ахборот муҳаррияти тайёрлайди. Республика мустақилликка эришгач, мустақил телекомпания ташкил топди ва унда собиқ марказдан «қочиш», янгилик сари юз тутиб, мустақил кўрсатувлар тайёрлаш астасекинлик билан бўлса-да, куртак ёра бошлаганлиги кўзга ташлана бошлади.

Кузатишлардан маълум бўлдики, ҳар оқшом томоша қиладиган «Ўзбекистон» кўрсатувида ўрта ҳисобда 30—35 та хабар берилади. Лекин мустақил давлатнинг телекомпанияси тайёрлаган хабар-кўрсатувларнинг айримларини ҳали ҳам бевосита Москов узатган тасвирлар ташкил этмоқда. Бунинг сабабини хабарлар таҳририятининг мутасаддиси Тўра Раҳимов шундай шарҳлайди:

— Бош муҳаррир сифатида кўрсатувларимизнинг ютуқ ва камчиликлари менга жуда яхши маълум. Баъзан бизга техник имкониятларни ҳисобга олмай, Масковнинг «Новости», «Вести» дастурларини ўрнак қилиб кўрсатишади. Ҳар куни 50 дақиқа узатиладиган бу кўрсатувларни икки минг киши тайёрлашса, бундан салгина кўп вақт давом этадиган бизнинг кўрсатувлар учун бор-йўғи юзта ходим жалб қилинган. Оғир бўлса ҳам айтиш керак, техник воситаларнинг етишмаслиги ишимизга ҳалал беради. Шу важдан собиқ марказнинг бундай «ёрдам»ларига зарурат сезаяпмиз, баъзида вилоятлардан юбориладиган хабарлар кечикиб етиб келади...

Саноқли кунлардан кейин Ўзбекистон Республикасининг миллий мустақиллиги эълон қилинганига бир йил тўлади. Шу озгина вақт ичида истиқлол олиб келган янгича руҳ, гўзал ғояларни «Ўзбекистон» таҳририятининг янгилик сари юз тутаётганлигида, техник жиҳозларнинг етишмаслигига қарамай, кўрсатувлар даражаси юксалаётганлигида кўриш мумкин. Мисол учун Мингбулоқдан тайёрланган репортажлар 2,5—3 соат ичида эфирга узатилди.

Чет элларда Ўзбекистон элчихоналарининг очилиши муносабати билан хорижга мухбирлар жўнатиш кўзда тутилмоқда. Шунда хабарларни Масков орқали олишга ҳожат ҳам қолмайди. Ҳозирча эса расмий сафарлар чоғи тайёрланган «Ўзбекистон ва Макка», «Ўзбекистон — Мадина», «Ўзбекистон — Жидда» (муаллифи — А. Турғунов), Хельсинкидан тайёрланган «Ўзбекистон дунёга юз тутмоқда» (муаллифи Мурод Муҳаммад Дўст) видеофильмлари эътиборлидир.

Беҳзод НОРБОЕВ.

• *Расмий жавоб*

«ҚАЛТИС ҚИЛИҚЛИ МИРШАБЛАР»

1992 йил 19 июнь

«Танқидий мақолада келтирилган далиллар бошқарма раҳбарияти томонидан текширилди.

16 апрель куни Энгельс номли ўрта мактаб қурилиши учун келтирилган дераза ойналари номаълум шахс томонидан ўғирланган, деган хабарга кўра участка вакили Қ. Раҳматуллаев суриштирганда, ака-ука Бахтиёр ва Дониёр Умаровлар асзбийлашиб, жанжал чиқарадилар, қўполлик ва зўравонлик қилиб, қонуний талабларни бажармайдилар. Уларнинг ҳаракати гувоҳлар иштирокида Қ. Раҳматуллаев томонидан ҳужжатлаштирилиб, ноҳия халқ суди томонидан Ўзбекистон Республикаси маъмурий ҳуқуқбузарлик мажмуасининг 187моддаси 2-қисмига асосан қамоқ жазоси қўлланилган. Бахтиёр ва Дониёр Умаровларнинг ушбу ҳаракатларини ҳужжатлаштириш, ички ишлар бўлимларига олиб келиш ва маъмурий жазо қўллаш, «милиция ходимлари томонидан улар калтакланган», деган далил бўйича ноҳия прокуратурасига, халқ судига ёки суд-тиббиёт кўригига улардан ариза ёки шикоят тушган эмас. Шу сабабли бу важ текширув даврида ўз исботини топмади.

Бундан ташқари «Талишбе» давлат хўжалигининг «Лола» болалар боғчасида ўғирлик бўлган, деган хабар ички ишлар бўлимининг жиноят ҳақидаги хабарларни рўйхатга олиш китобига қайд қилиниб, бўлим бошлиғига маълум қилинган. Хабар юзасидан Қ. Раҳматуллаев томонидан суриштирув ишлари олиб борилган ва тўпланган материаллар юзасидан жиноят иши қўзғатиш рад этилганлиги ҳақидаги материаллар мавжуд.

Қ. Раҳматуллаев суриштирув ҳаракатларини олиб боришда «Лола» болалар боғчаси қоровули А. Қўйлиевга «Чурқ этсанг, сени пешонангдан отиб ташлайман» деган ҳолат текширув жараёнида ўз тасдиғини топмади.

«Ульянов ноҳия ИИБ ДАН бўлинмаси ходимлари ҳайдовчиларга асоссиз ва нотўғри жарима тўлатишмоқда, 100 сўм жарима миқдорини олиб, 10, 20 сўмга қоғоз беришади», дейилган факт атрофлича текширилди. Бўлимда ариза ва шикоятларни қайд қилиш ва фуқароларни қабул қилиш китоблари кўздан кечирилганда биронта ариза ёки фуқаро бу ҳақда мурожаат қилмаган. Мақолада айнан бирор бир ДАН ходими ёки фуқаролар фамилияси кўрсатилмаганлиги сабабли ҳамда жарима тўлаган ҳайдовчилардан айримлари танлов тариқасида сўралганда ушбу важлар ўз исботини топмади.

Рўзномада таъкидланган ҳолатлар бўйича Ульянов ноҳия ички ишлар бўлими раҳбарияти ва айрим ходимларининг ҳаракати қонун доирасида амалга оширилган ва улар томонидан қонун бузилишига йўл қўйилмаган.

Мақолада таъкидланган ДАН ходими П. Раймовнинг йўл қўйган хатоси тасдиқланди. Бунинг учун милиция сержанти П. Раймовга интизомий жазо қўлланилган.

Ш. КАРИМОВ,
Қашқадарё вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи, милиция полковниги».

ТАҲРИРИЯТДАН: Жавобни ўқиган муштарий «агар аҳвол чинданам шундай бўлса, ички ишлар ходимининг обрўсини тўкиб, танқидий мақола ёзиш шартмиди, афтидан нишонга олинган Қўйли Раҳматуллаев фидойи милиционерга ўхшайди», деган тасаввурга бориши мумкин. Бир қарашдан аҳвол шундайга яқиндек туюлади. Маълумотномаларда, қайд этиш китобларида ҳаммаси бинойидек расмийлаштирилган кўринади. Бироқ қачонгача қоғозлар уюми орқасига яшириниб, умумхалқ баҳосидан қочиб яшаш керак! Ахир Қ. Раҳматуллаев ва бошқа айрим ходимларининг Ульянов район аҳолиси ўртасида милиция обрўсини тўкувчи хатти-ҳаракатлари ҳақида кўплаб шикоят хатлари мавжуд-ку. Бундай мактублар мақола эълон қилингач, таҳририятимизга ҳам келди. Ҳаммасига одил баҳони халқ беради, ёлғон рапортларга ишониб кун кўриш ўзини алдаш билан тенг. Қолаверса, мақолада кўплаб асосли фактлар келтирилган эди. Афсуски, улар ҳақида лом-мим дейилмайди, фақат қайси фактни рад этиш мумкин бўлса, ўша келтирилади. Жумладан, биринчи тоифа ногирони Бахтиёр Умаровни 15 сутка қамаш қонунийми, инспектор Қ. Раҳматуллаевнинг «Лола» болалар боғчаси мудираси Ҳалима Норқулова, унинг синглиси Ўғилой Норқуловага муомаласи касб одобига тўғри келадими (ахир унинг «ташаббуси» ва «ишбилармонлиги» билан Ҳ. Норқулова бегуноҳ азоб чекди. Ў. Норқулова тазйиқ остида қолди ёки милиционер учун бу гуноҳлар арзимасми!), сержант П. Раймов шикастланган машинанинг қийматини тўлайдими! сингари саволларга жавоб берилмайди.

Вилоят ички ишлар бошқармаси газетага жавоб йўллашда масъулиятни тўла ҳис этмаган, юзаки ёндошилган. Аслида, танқидий мақола текшириб чора кўриш учун республика ички ишлар вазири З. Алматов номига юборилган эди, (унга жабрдийдаларнинг тушунтириш хатлари ва бир қанча актлар ҳам илова қилинганди). Афсуски, ҳозиргача жавоб йўқ. Биз Ички ишлар вазирлигидан юқоридаги мақола юзасидан жавоб кутамиз.

• *Табиат ва табобат*

ИЛОН ЗАҲРИ

Донишмандлар илоннинг ўзи ҳам, ёғи ҳам, заҳари ҳам кўп дардга малҳам, фойдали эканлигини аллақачонлар аниқлаганлар. Бугина эмас, ривоятларда илонлар донолик тимсоли, саломатлик санъатининг сирли мўъжизаси сифатида тасвирланади. Қадимий Юнонистон маданиятининг таъсири туфайли бошқа мамлакатларга ҳам тарқалган илон тасвири табиблик санъатини билдирадиган белги бўлиб қолганлиги ўтмишдошларимиз тасаввурининг маҳсулидир.

Эрамиздан аввалги II—I асрларда айрим подшоларнинг саройида илон заҳарининг таъсирига қизиқиш бошланган. Кичик Осиёнинг шимолида Понт деган қадимий вилоят ҳукмдори Митридат VI сарой табиби билан биргаликда ўлимга ҳукм қилинган кишиларни илонга чақтириб, улар устида турли даволаш усулларини синаб кўрган. Бундан ташқари, у ўз танасини илон заҳрига ўргатиш мақсадида оз-оздан заҳар ҳам ичиб юрган. Кейинчалик заҳарга қарши ишлаб чиқарилган дори-дармонлар ўша подшо шарафига унинг номи билан аталган.

Қадимги Мисрнинг аёл подшоси Малика Клеопатра ҳам бошқа подшолар сингари, турли хил илон заҳарини вужудга таъсирини синаб кўришда ўлимга ҳукм қилинган кишилар устида тажрибалар ўтказган. Шунда у кўзойнакли илон заҳари одамни қийнамасдан тез ўлдиришини ва мурданинг танасида турли хил хунук аломатлар қолдирмаслигини билиб олган. Буни қарангки, маликанинг ўша тажрибалари кейинчалик ўз тақдирини ҳал этади: римликлар қўлига асир тушган Клеопатра ўзини кўзойнакли илонга чақтириб ўлдиради.

Илон заҳари билан шуғулланиш маркази кейинчалик шарққа, жумладан Ўрта Осиёга кўчади. Бу хусусдаги дастлабки маълумотларни буюк табиб ва табиатшунос Абу Али ибн Сино асарларида учратиш мумкин.

XII аср бошларида ўтган олим ва мутафаккир Зайнуддин Абу Иброҳим Журжоний заҳарли ҳайвонларни ўрганиш ишига катта ҳисса қўшган. У Хоразмшоҳ Ануш Тегин таклифи билан форс тилида «Хоразмшоҳ хазинаси» деган асар ёзиб, унда баъзи заҳарли илонларнинг чақиши ҳақида маълумотлар келтирган. Жумладан, Журжоний илон заҳарининг одамга таъсир этиш хусусияти тўғрисида анча тўла ва дадил фаразлар келтиради. Бу тўғридаги догматик қарашларга дастлаб у қарши чиқади. Чунончи, ўша вақтларда одамнинг заҳарланиши заҳарнинг «мижозига» боғлиқ деган тушунча халқ орасига чуқур сингиб кетган эди. Журжоний бу тушунчани рад этиб, шундай ёзади: «Илон чақишидан одам ўлиши заҳарнинг «иссиқ-совуқ»лигидан эмас, балки қоннинг юракда тез ивиб қолишидандир». Ўрта аср олимининг бу фикри ҳозирги замон фани ютуқларига мувофиқ келади.

Бугунги кунга келиб Ер куррасида тарқалган 2500 та илон туридан кўпчилигининг заҳари ўрганилган. Илон заҳарида ўта фаол ферментлар, ноёб токсинлар борлиги аниқланган. Шунинг учун ҳам илон заҳаридан тиббиёт учун турли хил дори-дармонлар тайёрланади: масалан оддий қора илон заҳаридан тайёрланадиган Випраксин оғриқни бартараф этиш хусусиятига эга, асаб толалари шамоллаганда, полиартрит, миозит хасталикларида қўлланилади. Ўрта Осиё кобра илони заҳаридан тайёрланадиган нояксин оғриқни тўхтатиш хусусиятига эга бўлиб ҳар хил бод, невралгия ва невритларда қўлланилади.

Ҳозирги кунда олимлар олдида турган вазифа илон заҳарини таркибий қисмларга ажратиб, ҳар бир оқсил фракцияларини текшириш ва унинг тирик тананинг ҳаётий жараёнларига таъсирини ўрганишдан иборатдир. Чунончи, Ўрта Осиё кўзойнакли илони заҳаридан соф ҳолда олинган нейротоксин ва фосфолипаза каби моддалар фанда кенг фойдаланилмоқда.

Шуни эсда тутиш керакки, илонлар камдан-кам биринчи бўлиб одамга ташланади, лекин кишилар билмасдан илонни босиб олади, туртиб юборади. Безовта бўлган илон бирданига одамга ташланади, у гўё ўз қуролининг кучига ишонади ва тўқнашувни тинчлик билан бартараф қилишга ҳаракат қилади. Бундай пайтда орқага чекиниш, илонни ўз майлига қўйиш керак, фойдасиз ўлдирилган илон билан ундаги қимматбаҳо заҳарни ҳам йўқотиб юборган бўламиз.

З. НЕЪМАТОВ,
Я. ДАВЛАТОВ.

СОҲИБҚИРОН ХОТИРАСИ СОВРИНИ

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

(Шаҳрисабз. «Халқ сўзи» мухбиридан). Бу ерда соҳибқирон Амир Темур хотирасига бағишланган курашнинг бухороча усули бўйича ўтган мусобақалар якунланди. Мусобақаларда ўнга яқин мамлакатлардан 14 команда иштирок этди. Миллий курашнинг 450 дан ортиқ усталари гуруҳларга бўлинган ҳолда 11 вазнда беллашдилар.

Шуни ҳам айтиш керакки, жумҳуриятимиз Президенти Ислом Каримовнинг бу мусобақаларга катта эътибор бериб, мусобақанинг мутлоқ ғолибига 200 минг сўмлик соврин белгиланганлиги барчада катта қизиқиш уйғотди ва кўплаб полвонларнинг иштирок этишига имконият яратди. Қашқадарё вилоят ҳокимлиги эса мусобақаларда иккинчи ўринни эгаллаган полвон учун махсус соврин ажратди. Вазнлар бўйича ғолибларга ҳам алоҳида алоҳида мукофотлар қўйилди. Қизғин курашлар вақтида ўтган беллашувларда чемпионлик шаҳрисабзлик полвон Абдуқодир Пирматовга насиб этди. У якунловчи олишувда Сурхондарё вилояти вакили Рустам Эргашевни енгди. Иқтидорли полвон Рустам Эргашев 2-ўринни эгаллади.

Шундай қилиб, Президентимизнинг 200 минг сўмлик совринини Абдуқодир Пирматов қўлга киритди. Совринни Президентнинг давлат маслаҳатчиси Усмон Азимов топширди.

Фахрли иккинчи ўринни эгаллаган Рустам Эргашевга 50 минг сўм ва бир ҳўкиз соврин сифатида берилди. Уни Қашқадарё вилояти ҳокимининг ўринбосари Озод Пармонов топширди.

Учинчи ўринни эгаллаган қашқадарёлик полвон Тўлқин Қўшназаров 15 минг сўм пул мукофоти билан тақдирланди.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, жумҳуриятимиз вилоятлари орасида Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари вакиллари фаол иштирок этишди. Грузиялик полвон Жондо Узашвили эса ўз вазни бўйича мусобақа чемпиони бўлди.

Иқтисодий танглик вужудга келган ҳозирги шароитда Қашқадарё ҳокимлиги мусобақаларни маблағ билан таъминлаш имкониятини топа олди. Жумҳурият спорт қўмитаси, Ўзбек савдо концерни, «Насаф» биржаси мусобақаларнинг қизиқарли ўтишига катта ҳисса қўшдилар. Қатор хўжаликлар, ширкатлар ва савдо ташкилотлари мусобақалар ҳомийлигини ўз зиммаларига олишди.

Мусобақада Хитой, Ҳиндистон, Покистон каби мамлакатлардан полвонлар таклиф қилинганди. Лекин беллашувларда биронта ҳам чет эл командалари иштирок этмади. Эндигина мустақилликни қўлга киритиб, жаҳон ҳамжамиятларига аъзо бўлаётган жумҳурият спорт қўмитаси бу борада тажрибасизлик қилдими, ёки таклифлар кеч бордими, бу ҳозирча номаълум. Бундан қатъий назар, мазкур мусобақа чемпионатлар, олимпиадалар дастуридан четда қолиб кетаётган миллий курашни жонлантиришда, спорт ўйинлари қаторидан муносиб жой олишида, унинг оммавийлигини таъминлашда муносиб ҳисса бўлиб қўшилиши, шубҳасиз.

ЛАТИФАЛАР

МЕҲМОНДЎСТЛИК

Афанди кунларнинг бирида қурумсоқ бир жўрасиникида меҳмон бўлди. Уй эгаси Афандининг олдига каттагина дастурхон ёзди-ю, бир косагина сут қўйиб, қараб ўтираверди. Насриддиннинг тез-тез ошхона томонга кўз ташлаб қўяётганини сезган мезбон деди:

— Меҳмон, тортинманг, ёғдан тановул қилинг, пишлоқдан енг, қаймоқ, қатиқ, сузма, қуртобдан олинг. Хоҳланг айрон ичинг. Ҳаммаси шу сутнинг ичида.

Афанди чор-ночор сутни ичиш билан кифояланди-да, жўрасини уйига меҳмонга таклиф этиб, ўрнидан турди.

Ў жўрасини жуда зўр мулозамат билан кутиб олди. Меҳмонни юмшоқ кўрпалар солинган, икки ёнига парёстиқлар қўйилган жойга ўтқазиб, олдига бир шингил узум қўйди:

— Олинг, меҳмон, дастурхонга сиз учун шароб-у шарбат, майиз-у мураббо, виною коняк қўйиб ўтирмадим. Ҳаммаси ана шу узумнинг ичида бор.

ҚАРЗ СЎРАГАНДА

Афанди қишлоқ бойиникига бир қоп буғдой сўраб борган экан, бой уни иззат-икром билан ўтқазиб, чой узатипти-да хизматкорларига буюрипти:

— Ҳисобчи мирзамга айт, у хирмончига айтсин, хирмончи аравакашга, аравакаш омборчига, омборчи қопловчига, қопловчи қоровулга, қоровул эса манови Афандига айтсинки, мен ҳеч кимга буғдой қарз бермайман!

Буни эшитиб турган Афанди шартта ўрнидан турдию осмонга қўл кўтарди:

— О, парвардигор, ҳурмалакларингга айт, ҳур малакларинг пайғамбарга айтишсин, пайғамбар Жаброилга, Жаброил Микойилга, Микойил Мункир-Накирга, Мункир-Накир Азройилга, Азройил Дажжолга айтсин, Дажжол эса ҳозироқ етиб келиб мана бу нокаснинг жонини олсин!

ҲЎКИЗНИНГ МАСЛАҲАТИ

Афанди ҳазилкаш таниши билан гаплашиб ўтирган эди, бир ҳўкиз шундоққина рўпараларига келиб бўкирди.

— Насриддин, ҳўкиз сизни чақраяпти чоғи, — мазах қилди таниши. Насриддин ҳўкизнинг олдига бориб, у билан «сўзлашган» бўлди-да қайтди.

— Афандим, ҳўкиз бир нима дедими? — яна кулди таниши.

— Ҳа, тақсир ҳўкиз «туппа-тузик одамсану, шу эшшак билан гаплашиб ўтирибсанми», деб танбеҳ берди, — дея жавоб қилибди Афанди.

Тўпловчи:
М. АБДУКАРИМОВ.

ХАЛҚ СЎЗИ
•
НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—187.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖУРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Карим БАҲРИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Сандаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.30 № Г—298 тираж 25376. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12